БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД УНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 159 (12063) | 1969 оной июлиин 10, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАД!

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр үнгэргэе!

[Г]АРАА АДХААД ҺУУХААР БЭШЭ

й Нюгын отделени сабшалангаар хо- . Гол түлэб Зэдэ голойнгоо эрье зуб-йһан арал, тохойнуудые сабшажа, ма-а эдихэ үбһэ абадагбди.

үртэмнай энэ жэлдэ хабарһаа хойшо үрэтэр нэгэ өөдтэй бороо ороогүй, хүрьһэ хатаажа, ногооной гарасые гэдэргэ татаа. Хэрбээ урдань эды хи-эй үбдэгсөө болодог ногоотой газар эгэ дахин һайса уһалаашье һаамнай, ь үшөөл набтар, шэнгэн байна.

э ехэ ган гасуур болобо гээд гараа ад-унагүйбди. Май, июнь һара соо һубаг, удые хэрэглэжэ, бүлүүр станцияа игүй хүдэлгөөд, сабшалангаа арга-онь ундалуулаабди. Бүхыдөө 150 гаран газар хоёр дахин уһалагдаа. Илангаяа луговодууд-пенсионернүүд Найдан вич Соктоев Найдан Юндунович Юн-оёр ехэ хүдэлмэри хээ. Тэдэнэр мүнөө-най ябахаар лэ газартань уһална.

элэй сагай уларилай хүшэр хүндэ ые хараада абажа, даб дээрэ хээрын ангай ургасын муушье һаань, тэрэнэйн-э һайса ургахые хүлеэжэ һууха саг һа-йна.

һээ манай отделениинхид үсэгэлдэр-ээд, хоёр морин косилка, хэдэн гар табижа, Зэдэ голой эрье зубшаад бай-н һубаг, ханаабуудай захаархи ногооe а захалба. Юундэ иимэ эртэ сабшажа эхилээбибди гэхэдэ, нэгэдэхеэр, ингээд гэнтэ ехэ бороогой орожо, голой үерлөө һаань, энэ газарай ногоон уһанда абтажа, дэмы һалахал. Хоёрдохёор, тэндэхи ногооe эртэ сабшажа абахадамнай, июль соо ороһон бороодо хэнзэнь һайн гараха, хоёрдохёо сабшахаар болохо бшуу.

Тэрэшэлэн июнь соо шиниг нойтоной ёһоор ороогүй байһаниие анхаралдаа абажа, нигээд бороо хура орохо бэзэ гэжэ хараадуулжа, зелёнкоёо урда урдынхиһаа хожом таряабди. Тэрэнээ мэнэ һаяхан тарижа дүүргээбди. Түсэбэйнгөө ёһоор 800 гектарта зелёнко тариха аад, 1300 гектарта тарябди. Энэмнай ехэнхидээ хонидоймнай эдихэ тэжээл болохо юм.

Үнеэдтээ эдюулхын тула байгша ондо 30 гектарта куузику таринхайбди. Хабарһаа хойшо тэрэнээ борнойлжо, зурууд хоорондохииень культиватораар элдүүрилээд, буртаг үбһыень үгы хээбди. Мүнөө тэрэ куузикугай ургасые һургуулиин һурагшад харууһалжа байна. Тиихэдэ 370 гектарта кукуруза таринхайбди. Ургасань баһал бирагүйшэг.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, сагай уларилай хэды бэрхэтэй байдал тохёолдуулаашье һаань, бүхы арга боломжо, бии байһан нөөсэнүүдээ хэрэглэн, хамаг хүсэ шадалаа элсүүлжэ, адууһа малдаа үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэхэбди.

В. РУСИН,
Зэдын аймагай Борьёогой совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ.

ҮБҺЭНДӨӨ ОРОХООР БЭЛЭН

Мүнөө жэлдэ Түнхэнэй аймагта шиниг нойтон багаар ороо. Энээнһээ боложо уһалагдажа шадагдахагүй хүдөө сабшалангай талмайнууд ган гансуурта дайрагдаа.

Хэдышье хуурай, бороо хурын үни удаан саг соо оронгүй байбашье, манай эндэ ногооной ургаса, гарасые хаража үзэхэдэ муу бэшэ, ургадаг лэ хэмдээ ургаа. Зарим газарнуудта бүри үндэр, үдхэн ногоон ургаһан байха юм. Энэнь гайхалгүй.

Ушар юуб гэхэдэ, аймагай ажахынууд, сабшалангаа саг болзор соонь үтэгжүүлжэ, һайнаар уһалһанай ашаар үндэр баян ургаса ургуулжа шадаа бшуу.

Саянай совхозой хоёрдохи отделениие жэшээ болгон хараад үзэе. 567 гектар сабшалангай хоёр зуугаад гектарынь һайнаар уһалагдаһан байжа, тэндэнь мүнөө бүһэдэ хүрэмөөр ногоон урганхай. Тиихэдэ Хараһан голой эрье зубшаһан 264 гектар нуга голой уһаар таһалгаряагүй уһалагдажа байһан дээрэһээ ногоонойнь ургаса эндэ мүн лэ һайн.

Эндэ дүршэл ехэтэй хуушанай луговод, пенсионер Г. Ж. Тырхеев Должид нүхэртэйгөө суг хүдэлнэ.

Сабшалан дээрэ хабартаа шүдэтэй каток ябуулжа, шэбхын шүүһэ газарай хүрьһэндэ һайнаар шэнгээгээ. Тиимэһээ ногоон түргэнөөр ургажа, ган гасуурта дайрагдангүйгөөр газараа һүүдэрлэжэ шадаа бшуу. Хоёрдохёо уһалхадань ургасань бүри һайжараа. Һаяхан гурбадахяа уһалагдаба.

Уһа бүлэдэг станциие Б. М. Партилхаев Г. С. Гыргеев хоёр һайнаар хүдэлгэнэ.

Үндэр, үдхэншье ногоон урганхай. Тэрээниие саг болзор соонь хуряажа абаха саг ойртобо.

Саянай совхозой хоёрдохи отделениин уһалагдадаг сабшалангай талмай дээрэ бүхыдөө 2000 тонно үтэгжүүлгэ гаргагдаһан байна. Паг шэбхэ газарта һайнаар шэнгээжэ, ургаха ногооной эшэ үндэһэнүүдтэ хүргэхэ гэһэн зорилгоёо уһалалгын ашаар эндэхид дүүргэжэ шадаа. Түсэбөөр хараалагдаһан 6804 центнер үбһэ хуряажа абаха даабаряа отделениин хүдэлмэришэд саг болзортонь дүүргэхэ хүсэд арга боломжотой.

Отделенидэ 5 тракторна, 4 морин косилка ба 3 тракторна, 8 мориң тармуур тоологдоно. Тэдэнь мүнөө заһабарилагдажа, бэлэн болгогдоод байнхай. Жэжэ хэрэгсэлнүүдшье, жэшээлхэдэ, гар тармуур, зса, хажуурнууд гүйсэд бии.

Тракторна косилкануудай 2 агрегадые толгойлжо ябаха үнинэй, дүршэлтэй механизаторнууд Д. С. Хосомоев, В. Ш. Шилаков гэгшэдэй трактор, машинанууд мүн лэ һайнаар заһабарилагданхай.

Гадна энэ отделенидэ үшөө 312 гектар силосэй ургамал хуряагдаха юм. Тэрэ тоодо 100 гектар кукуруза бии. Ургасань мүн лэ һайн.

— Мүнөө жэлэй силосэй ургамалнуудые хуряалгада шэнэ арга хэрэглэхэмнай. Энэ хүдэлмэридэ «ЖВН-6» жатканууд, «СК-2,6» гэдэг силосэй комбайн хэрэглэгдэжэ, хуряалгын бүтээсые хоёр дахин түргэдхэжэ шадаха аргатайбди, — гээд тус отделениин бригадир Владимир Сыреторович Бандеев хөөрэнэ.

Ш. БАЙМИНОВ.

АХА ДҮҮГЭЙ ХАНИ БАРИСААН УЛАМ БЭХИЖЭХЭ

Москва-Сортировочная гэжэ деподо митинг болобо

Июлиин 8-да Москва-Сортировочная гэжэ локомотивна деподо Советскэ Союзай ба ГДР-эй арадуудай хоорондын хани барисаанай ехэ митинг болоо.

Эндэ суглараrшад хүндэтэ айлшадаа — СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф түрүүтэй, ГДР-эй партийно-правительственна делегациие хани халуунаар угтаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Э. Хонеккер гэгшэд митинг дээрэ үгэнүүдые хэлэз.

(ТАСС).

Кремльдэ хэлсээнүүд болоһоор

Советскэ Союзда албанай хэрэгээр айлшалжа ерэһэн Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегацитай хэлсээнүүд июлиин 8-да Кремль соо хэгдэжэ үргэлжэлөө.

Хоёр оронуудай хүгжөөлгын ба харилсаа холбооной шухала асуудалнууд, тэрэшэлэн мүнөө сагай уласхоорондын байдалда хабаатай шухала зорилгонууд хэлсээнүүдэй үедэ зүбшэлэгдэжэ үргэлжэлбэ. Хэлсээнүүд хани барисаанай, этигэлсэлгын ба үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ҺАЙХАНААР АБТАНА

ЗАГАРАЙ. Аймагай ажахынууд, эмхи зургаанууд, промышленна предприятинуудай коллективүүд ниитын адууһа малда набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ олооро хабаадана. Энэ жэл бүхыдөө 35 мянган центнер иимэ тэжээл суглуулжа абаха хүсэлэнтэйбди.

Һүүлэй мэдээгээр колхоз, совхозуудта дүн хамта 2800 центнер набша намаа суглуулагдажа хатаагдаа. Илангаяа энэ хүдэлмэри «Гигант» колхоздо эмхитэйгээр ябуулагдана. Эндэ 1250 центнер бэлэдхэгдээ. Колхоздо энэ талаар Шэнэ-Бэрээнэй заводой хүдэлмэришэд ехэ туһа хүргэнэ.

Набша намаа суглуулха хүдэлмэри Онохойн совхоздо урагшатай. Тус совхоздо хухалагдаһан набша намаае баглаа болгожо уяад, 2—3 үдэр хээрэнь, модоной һүүдэртэ хэбтүүлжэ һэбэрээгээд, автомашинада ашажа, малай үбэлэй байра соо оруулжа хатаана.

П. ФОМИН.
үйлэдбэриин управлениин главна агроном.

САБШАЛАН БА БЭЛШЭЭРЕЭ УЛАМ ШАНАРЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй хүдөө ажахын комиссиин заседаниһаа

тэжээл абалгаяа улам ехэ аха хизааргүй арга бо-уд манайда бии. Бүхы ба бэлшээрнимнай 312 гектарынь ороной колхо-хозуудай мэдэлдэ байдаг. он гектарынь — сабшалан, лион гектарынь — бэлшээ-.

эй Верховно Соведэй На-остьнуудай Соведэй хү-ын комисси колхозууд бо-озуудтахи сабшалан ба ие үндэһөөрнь һайжа-тушаа табан жэлэй түсэбэй дүүргэгдэжэ байһые ию-а өөрынгөө заседани дээ-эн хэлсээ.

лшэд — депутадуудай бэ-бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ Бородин, СССР-эй мелио-ба уһанай ажахын министр лексеевский, СССР-эй хү-ын министрэй орлогшо оровов, «Союзсельхозтех-эжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй тын орлогшо Л. А. Да-мүн элидхэлнүүд ту-хэлэһэн депутадууд А. Г. в (Хакассай автономито В. П. Никонов (Марнин Э. Г. Тынурист (Эстониин Я. Флорентьев (РСФСР) гэгшэд сабшалан ба бэлшээри һайжаруулха тушаа табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула абтажа байгаа хэмжээнүүд тухай мэдээсээд, энэ хэрэгтэ тохёолдоһон хэдэ хэдэн дутуу дунданuудые дурдаба.

Үрэжэл түгэс, эрхим шанартай бэлшээринүүдые бии болголго малай тэжээл элбэгжүүлхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай байна гэжэ депутадууд онсолон тэмдэглээ. Иимэ хүдэлмэри Прибалтийска республикануудта, УССР-эй Львовско, Иван-Франковско, Закарпатска, Ровенскэ, Житомирско областьнуудта, Московско, Ленинградска областьнуудта, Ставропольин хизаарта, Белоруссиин ССР-тэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана.

Гэхэ зуура сабшалан ба бэлшээри һайжаруулха даалгабари ороной хэдэ хэдэн районуудта хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Уһаар үлүүсэ элбэг нютагуудта, Казахай ССР-тэ, Дунда Азиин ба Закавказиин республикануудта энэ хүдэлмэри удаанаар эрхилэгдэнэ гэжэ комиссиин гэшүүд тэмдэглэбэ.

Хэдэ хэдэн союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, «Союзсельхозтехника» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэл, эдэнэй нютагуудтахи зургаанууд зохихо оролдолго гарганагүй, сабшалан ба бэлшээри һайжаруулха даабаринуудаа зайлашагүй дүүргэхэ ябадал хангахын тула шухала хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй хүдөө ажахын комиссиин гэшүүд тэмдэглэбэ. Олон жэлэй сабшалангай болон бэлшээриин ногоонуудай үрэһэ тарилгада анхарал тон дутамагаар хандуулагдана. Иимэ ногоонуудые тарижа ургуулха даабаритай тусхай ажахынуудта техникын, үтэгжүүлгын талаар зохихо туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй гэжэ депутадууд тусхайлан тэмдэглээ. Депутадуудай һанамжын ёһоор, мүнөө сагай мелиоративна техникын дутамаг байһан ушар мелиорациин программа дүүргэлгэдэ горитой һаад ушаруулна.

Сабшалан ба бэлшээри дээрэ үтэгжүүлгэ бүри ехээр хэрэглэхэ, хээрын ногоо ашаглалгын талаар, селекциин ба үбһэ ногооной үрэһэ тарилгын талаар, мүн бусад асуудалнуудаар хэгдэдэг научна шэнжэлгэнүүдые улам үргэдхэхэ шухала гэжэ депутадууд тэмдэглэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй хүдөө ажахын комисси сабшалан ба бэлшээри үндэһөөрнь һайжаруулха, тэдэнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ, эрхим шанартай бэлшээри элбэгжүүлхэ табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготой һанамжа дурадхалнуудые баталан абаа.

Тус комисси 1969 оной түсэб ба бюджедые хаража үзэхэ үедөө түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудай комиссинуудай дурадхаһан һанамжанууд тушаа СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй абаһан хэмжээнүүд тухай депутат Л. Я. Флорентьевэй мэдээсэл, мүн уһанай асуудалаар СССР-эй ба союзна республиканудай хуули гаргалгын гол дүримэй проект бэлдэлгын ябаса тухай мэдээсэл сонособо.

Депутат П. Я. Страутманис ой модоной асуудалаар СССР-эй ба союзна республиканудай гол дүримэй проект бэлдэлгын ябаса тухай комиссида мэдээсээ.

(ТАСС).

МЭНДЭ АМАР, МОНГОЛОЙ АЙЛШАД!

Совет-монгол хани барисаанай декада Улаан-Үдэ хотодо нээгдэбэ

Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын аймагай ажалшадай делегаци Сүхэ-Баатар хотоһоо республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ хотодо ерэбэ. Манай айлшад Улаан-Үдэ хотын промышленна предприятинууд, эмхи зургаануудта ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаха юм. Мүн Монголой арадай революциин болоһоор 48 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекци, хөөрэлдөөн, үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ.

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ хотын Гэгээрэлэй байшангай ехэ зал соо совет-монгол хани барисаанда зорюулагдаһан баярай суглаан боложо үнгэрбэ. Монголой арадай революциин 48 жэлэй ой тухай ниитын эрдэмэй институдай директор Д. Д. Лубсанов элидхэл хээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Сүхэ-Баатар хотын дунда һургуулиин багша Бимбаагай ДУЛАМЖАВ, «Орхон» госхозой парткомой секретарь Гончигой ЧОЙДОРЖА, Сэлэнгын аймагай эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Гомбосүрэнэй ДОЛЖИН болон монгол-совет хани барисаанай Сэлэнгын аймагай комитедэй харюусалгата секретарь Түгджавай ЛУВСАНДОО гэгшэд Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр В. А. САХЬЯНОВТАЙ хөөрэлдэжэ һууна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

[...]ИНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААНУУД

[Н]ЭГЭН ҺАНАЛТАЙГААР, [Н]ЯГТА ЖАГСААЛТАЙГААР

[ПЕТР]ОПАВЛОВКА

Зэдын аймагай партийна эй суглаан болобо.

анда хабаадагшад КПСС-ой секретарь **Н. Е. Мед**- «Коммунис ба хүдэлмэ-партинуудай уласхоорон-өөнэй дүнгүүд тухай» хэ-элые тон анхаралтайгаар

лые зүбшэн хэлсэлгэдэ совхозой парткомой секре-**Д. Григорьев**, Доржи Бан-эрэмжэтэ колхозой тү-э **Д. Р. Рабжуев**, аймагай ын главна врач **З. П. Пи**- «Мир» колхозой парткомой ь **Ц. С. Субанов**, КПСС-ой пропаганда ба агита-агые даагша **Н. И. Охо**-ПСС-эй райкомой нэгэдэхи ь **А. Р. Потепалов** гэгшэд саба.

оорондын коммунис ба хү-шэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэ-м бэхижүүлхэ, бата бэхи гай болгохо хэрэгтэ зо-КПСС-эй ЦК-гай Полит- политическэ хараа шуга-ото ехэ ажал ябуулгые эгшэд халуун зүрхэнһөө . Москвада болоһон Зүб-абаһан документнүүдтэ тнууд, үргэн ниитэ ажал-хэлээ гүйсэд хананги бай-дүүлбэ.

унис ба хүдэлмэришэнэй дай Зүблөөндэ хабаадал-ПСС-эй делегациин ажал е бүримүһэн һайшааһан, гадаадын ба дотоодын по-сүм дэмжэһэн тогтоол а эдэбхитэдэй суглаан дээ-. Совет оронойнгоо хүсэ улам бэхижүүлхын, нэрэ дэлхэй дээрэ бүри суур- түлөө партиин ленинскэ ЦК-гай гаргадаг асари ехэ оролдолгые үнэн зүрхэнһөө һайшаажа байһанаа элирхэйлбэ.

МУХАР-ШЭБЭР

«Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэһэн аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан эндэ боложо үнгэрбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Бадиев** дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд уласхоорондын коммунис хүдэлөөе улам бата нэгэдэлтэйгээр жагсааха зорилгооор КПСС-эй ЦК-гай ябуулдаг политическэ хараа шугамые, бодото ажал ябуулгые гүн сэдьхэлһээ дэмжэбэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай партийна эдэбхитэд КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые һайшаагаа.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн «Одон» совхозой парткомой секретарь нүхэр **Цыбикдоржиев**, «Родина» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Белоусов**, Мухар-Шэбэрэй сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Ревенский** болон бусад партиин ЦК-гай Политбюрогой эрид шууд ажал ябуулгада харюу болгон, аймагай ажалшад өөһэдынгөө үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхим үрэ дүнтэй хэрэг үйлэнүүдээр угтаха байха гэжэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые һайшааһан, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлһон тогтоол партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталба.

ЗАГАРАЙ

Эндэ зарлагдаһан аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой гэшүүн **И. Д. Черняков** «Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүд тухай» элидхэл хэбэ.

Суглаанда хабаадагшад Москвада боложо үнгэрһэн коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые нэгэн дуугаар һайшааба. Зүблөөнэй абаһан документнүүдые үйлэдбэриин коллективүүдэй бүхы ажалшадта ойлгуулха зорилгоор горитой хүдэлмэри ябуулагдажа байна гэжэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэбэ. Энээнэй үндэһөөр саашадаа хүн зоной дунда ойлгууламжын, үзэл сурталай хүдэлмэриие улам һайнаар ябуулха шухала гэжэ элирхэйлэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые бүримүһэн һайшааһан шиидхэбэри абаха зуураа, ажалшадай политическэ ба ажалай дэбжэлтые улам хүгжөөжэ, табан жэлэй түсэбые, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулха шухала байһаниие элирхэйлбэ.

* * *

Москва хотодо боложо үнгэрһэн коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн партийна эдэбхитэдэй суглаан Кабанск тосхондо мүн лэ болобо. Тэрэ суглаан дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **В. И. Титов** элидхэл хэһэн байна.

МОСКВАДАХИ КНР-эй ПОСОЛЬСТВОДО СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВЫН БАРЮУЛҺАН НОТО

Совет Социалис Республикануудай Союзай Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Хитадай Арадай Республикын посольстводо ингэжэ мэдүүлнэ.

Байгша оной июлиин 8-най 10 час 30 минутада зэбсэглэмэл бүлэг хитадууд СССР-эй гүрэнэй хилые дабажа, Амар мүрэн дээрэхи Гольдинска гэжэ аралай хойто хубида шэбээлээд, тамаралгын тэмдэгүүдые урда мэтээр заһабарилхын тула тус арал дээрэ ерэһэн совет уһан замшадые автомадуудаар буудаа. Доботолон орогшод гранатомёдуудые, гар гранатануудые мүн лэ хэрэглэһэн байна.

Ямаршье зэбсэггүй совет уһан замшадта ингэжэ дээрмэшэн ёһоор доботолһонһоонь уламжалан, албанайнгаа уялгые дүүргэжэ ябагшадай нэгэн алуулаа, гурбан хүн шархатаа. Гол мүрэнэй «Дрозд», «Турпан» гэжэ катернууд горитой эбдэрэлдэ ороо.

Совет уһан замшад хилэ дээрэхи Амар, Уссури, Аргунь, Сунгача гэжэ мүрэнүүдээр, Ханка нуур соогуур тамарха гурим тухай, суднаар ябалгын оршон байдал тодорхойлон тогтоохо тухай 1951 оной совет-хитад хэлсээнтэй шууд зохилдуулан, Гольдинска арал дээрэ ябуулга хэһэн байна. Энэ арал дээрэхи тамаралгын тэмдэгүүд совет талаар тогтоогдонхой, эдэнээр хододоо хангагдадаг байһан, хангагданашье гэжэ хитад тала мэдэнэ.

Байгша оной июлиин 8-да совет уһан замшад тушаа ингэжэ зэбсэг хэрэглэн, бандит ёһоор доботолһониинь СССР КНР хоёрой хоорондо байдаг гол мүрэнүүдэй хилын участогүүдтахи оршон байдалые муу болгохо зорилгоор хэгдэһэн хорото ябуулга болоно. Суднаар ябалгын асуудал хаража үзэхэ совет-хитад холимол комиссиин 15-дахи зүблөөнэй Хабаровск хотодо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байха үедэнь Хитадай засагаархид иимэ муухай ябуулгануудые хэбэ. Хитад тала иимэ хорото ааша гаргахадаа, Амар мүрэн дээрэ, хилэ дээрэхи бусад гол мүрэнүүдээр хоёр гүрэнэй суднануудай аюулгүй тамаралга хангахын тула зүблэрмэл шиидхэбэри гаргаха зорилготой энэ комиссиин хүдэлмэри таһалха гэжэ зорюута һэдэбэ.

Байгша оной июлиин 8-да Хитадай засагаархидай зүгһөө совет уһан замшадта эсэргүү зэбсэгтэ доботолго эмхидхэһэниинь СССР КНР хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ Хитадай зүгһөө хэгдэһэн дайсан харша ааша, хорото балмад ябуулгануудай үргэлжэлэл болоно. Энэнэй түлөө бүхы харюусалгые Хитадай правительство сүм дааха.

Гольдинска арал дээрэ Хитадай засагаархидай зэбсэг хэрэглэһэн хорото балмад ябуулгатай дашарамдуулан, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство эрид буруушаал мэдүүлнэ, гэм зэмэтэй хүнүүдые хэһээхэ ба энэ мэтын ябуулгануудай дабтагдахагүйн тула шухала хэмжээ энэ дары абаха эрилтэ КНР-эй правительствын урда табина.

СССР-эй гүрэнэй хилые эбдэхэ ба совет гражданинуудай амгалан байлгада, ажабайдалда аюул тохёолдуулха зорилгоор Хитадай засагаархидай хэдэг ябуулгануудта эсэргүү нэмэлтэ хэмжээнүүдые совет тала өөрынгөө хуулита эрхэ хамгаалха зорилгоор абаха баатай болоно.

МОСКВА, 1969 оной июлиин 8.

ИНСТРУКТОРНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй обкомой дэргэдэхи партийно-совет хүдэлмэрилэгшэдэй һарын курсада һуража байһан партиин хүдөөгэй райкомуудай эмхидхэлэй таһагуудай инструкторнууд ээлжээтэ хэшээлээ Кабанскын аймагай Байгалай совхозой партийна эхин организациин дэргэдэ үнгэргэбэ.

Совхозой парткомой секретарь Николай Галактионович Попов ажахын партийна организациин, парткомой гэшүүдэй хүдэлмэрэй эмхидхэдэг дүй дүршэл тушаа инструкторнуудта хөөрэжэ үгэбэ. Энэ уулзалга дээрэ отделениин партийна эхин организациин секретарь Иван Павлович Новосельцев партбюрогой хүдэлмэри тухай, совхозой директор Анатолий Георгиевич Шалангов ажахын тусхай шэглэлтэйгээр үйлэдбэрэ эрхилжэ байһан дүй дүршэл тухай хэлэһэн байна.

Закултусай һү һаалиин фермые даагша Мария Петровна Никоновагай хөөрөөн инструкторнуудые һонирхуулаа. Фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдадаг зоотехническэ һуралсалые яажа эмхидхэдэг тухайгаа тодорхойгоор хөөрэбэ. Удаань парторганизациин айлшад үнеэдэй оньһожоруулагдаһан байрые хараба. Энэ фермэдэ электрын элшээр үнеэд һаагдана, уһалагдана, шэбхэ шабааһа гаргалга сүм оньһон аргаар хэгдэнэ. Мүн тэрэшэлэн эндэхи улаан булангай хүдэлмэритэй танилсаба. Һаалишадһаа һү тушаан абадаг гурим, һү хүйтэн байлгадаг байра инструкторнуудай анхарал татаба.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Василий Иннокентьевич Титов аймагай байдал тухай, совхозуудые тусхай мэргэжэлдэ оруулһан дүршэл бэ тэрэнэй үрэ дүнгүүд тухай хэлэжэ, айлшадаа һонирхуулба. Партиин райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Михаил Дмитриевич Жарников эндэ мүн үгэ хэлэһэн байна.

Р. ПОЛУСУРОВ,
КПСС-эй обкомой инструктор.

ПОЛИТ-ИНФОРМАТОР

— Николай Михайлович, һайн байна гут? Ямар һонинтойбта? —гээд колхозой нэгэ механизатор энэ хүниие угтана.

Нютагай найман жэлэй һургуулиин директор нүхэр Волков механизаторнуудтай хододоол уулзажа байдаг. Трактористын поли дээрэ байхада гү, али ажалшадай полевой стан дээрээ суглараад байхадань, Николай Михайловичай зорижо ерээ һаань, хүн бүхэн элдэб асуудалнуудые һуража һонирходог.

...Политинформатор Москвада болоһон коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай таряашадта ойлгуулжа байна. «Империализмда эсэргүү тэмсэл ябуулха хэрэгтэ энэ зүблөөн бүхы дэлхэй дээрэ ехэхэн удха шанартай юм» гээд Николай Михайлович хөөрөөгөө эхилнэ. Уласхоорондын байдал тухай ороноймнай ниислэлдэ болоһон зүблөөнэй юу хэлсэһэниие политинформатор ойлгуулхадаа, Америкын империалистнуудай харата муухай аашаа гаргажа, вьетнам арадта эсэргүү тэмсэл үүсхэжэ байһаниие тодо һонороор хөөрэжэ үгэбэ.

Ганзуринай «8-ое Марта» колхозой партийна организаци политинформаторнуудаар дүй дүршэлтэй хүнүүдые томилжо, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг болонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ малшадай дунда оло дахин хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө. Политинформаци үнгэргэхэдөө колхозой экономист, коммунист Н. Я. Степанов артелиингаа экономикэ тухай тобшоор хөөрэжэ үгэдэг. Партбюрогой секретарь нүхэр Гроссман, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Каргапольцев гэгшэд малай фермэ, отаранuудаар ябажа, Москвада болоһон уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүдые колхознигуудтаа ойлгуулһан байна.

Зоной дунда политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэжэ байхада, артелиин гэшүүд гансахан орон доторойнгоо һонинтой танилсана бэшэ, мүн хилын саанахи гүрэнүүдтэ ямар хубилалта болоно байһаниие гүнзэгыгөөр ойлгожо абана. Энээнтэй хамта, колхознигууд ажал хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаададаг болоо. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ механизаторнууд оролсожо, баян ургаса абахын түлөө тэмсэнэ. Колхозой һаалишад зунай һарануудта ехэ һү һааха гэһэн уялгануудые абаад, магтаалтайгаар хүдэлнэ. Үнгэрэгшэ июнь һарада тус колхоздо үнеэн бүриһөө 265 килограмм һүн һаагдаад байна. Тиигэжэ ганзуринайхид жэлэй эхинһээ хойшо дунда зэргээр үнеэн бүхэнһөө 1417 килограмм һү һаажа, Улаан-Үдынгэ аймаг соо мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ.

А. Н. ГАСЛАЕВ.

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУДАЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ШАЛГАНАБДИ

ЮРӨӨГЭЙ ХОНИШОД ЮУНДЭ ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨГҮЙБ?

Байгша оной январиин тэн багаар газетэнүүдтэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, артелиин хүтэлбэрилэгшэдэй гар табилгатай социалис уялганууд толилогдоо һэн. Эдэнэр мүнөө жэлдэ 15.400 хурьга томо болгохо гэхэ гү, али зуун хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхэ, хурьгадаа 20—22 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгааха, хонин бүриһөө 3,4 килограмм ноһо хайшалжа абаха гэжэ үгэеэ үгөө бэлэй. Юрөөгэй хонишодой үүсхэлые КПСС-эй обком һайшаан дэмжэжэ, республикымнай аймаг, ажахы бүхэндэ шахуу зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрэнэй һайшаагдаһаниинь, дэмжэгдэһэниинь мэдээжэ.

Тэрэ сагһаа хойшо хахад жэл үнгэрбэ. Энэ үедэ тус колхоздо түл абаха хүдэлмэри дүүрэжэ, үбэлэй эртын хурьгад илгагдаа. Мүнөө эндэ хонидой ноһо хайшалха хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна.

Үүсхэл гаргаһан энэ колхоздо ошожо, хонишодой абаһан уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байһыень шалгажа үзэгдөө.

Эгээл түрүүлэн түл түрэсэ хэр зэргэ абтааб, хэр түлжүүлэгдэнэб гэжэ харая. Июлиин 1-нэй байдалаар колхоз бүхыдөө 14.073 хурьга томо болгожо байна гэхэ гү, али зуун хонин бүриһөө 83,2 хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Тиигэжэ колхозой хонишод бүхы дээрээ абаһан уялгаяа бэелүүлжэ шадаагүй. 1327 хурьгад дутаба. Зүгөөр мүнөө түлжүүлэгдэжэ байгаа хурьгадайнь тоо нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр мянгаар олон болоно.

Юрөөгэйхид хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаяа бэелүүлхэ аргатай байгаа гү? Гүйсэд аргатай байһан. Энээниие нэн түрүүн артелиин түрүү хонишод гэршэлжэ үгэнэ. Аймаг, республика дотороо суурхаһан хонишон Бутыт Гармажаповна Банзаракцаевагай отарынхид байгша ондо зуун хонин бүриһөө 104 хурьга абажа, бүрин һайнаар түлжүүлжэ шадаа. Мүн эдэнэртэй мүрысэдэг Дашанима Аюшеевэй бригадынхид зуун хонин бүриһөө 101,9 хурьга томо болгобо. Тэрэшэлэн ахалагша хонишод Ц.-Д. Ванчикова, Р. Доржиев, Д. Табаев гэгшэдэй даадаг отарынхид хэлэһэн үгэдөө хүрөө.

Абаһан уялгаяа бэелүүлхэ гүйсэд аргатай байһыень үшөө нимэ нэгэ жэшээ харуулжа үгэнэ. Абтаһан хурьгадай аяар 7 процент гэхэ гү, али 1090-нь үхэһэн байна. Гадна 305 хонид үхэһэн хурьга гаргаһан, 292 хонид хурьга хаяһан, 1281 хонид һубайрһан байха юм. Хэрбээ нимэ хохидолдо ороогүй һаа, артелиин хонишод абаһан уялгаяа холо үлүүлхэ һэн.

Теэд яахадаа, ямар шалтагаанһаа боложо, нимэ олон хурьгад гарзалһан, хонид олоороо хурьга хаяһан, һубайрһан байнаб? Колхозой ветеринар хүдэлмэрилэгшэдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, эндэ ямаршье хамшаг, халдабарита үбшэн үзэгдөөгүй. Үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээл дутамаггүй байһан. Гол шалтагаануудынь юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, ехэ хонидой хэдэн отаранuудта дүршэл, шадабари багатай хонишод, хурьгашад табигдаһан байшоо. Жэшээнь, ахалагша хонишон Александр Филиппов түрүүшынхеэ ехэ хонидой отарада хүдэлһэн. Һамганиинь түл абаха үедэ үбшэлөөд, больницада хэбтээ. Хурьгашадаар саг үргэлжэ хүдэлхэ хүнүүд байгаагүй, колхозой правлениин хүдэлмэрилэгшэд ээлжээгээр ажаллажа гараһан байна. Тиигэжэ түрүүшынхеэ хурьгалха хонидой, хурьгадайнь харууһан һуладаһан байха юм. Тус отарада аяар 200-гаад хурьгад гарзалһан, зуун хонид бүриһөө оройдоо 50,7 хурьгад томо болгогдоһон байна. Мүн олон хонидой хурьга хаяһанай, һубайрһанай, хурьгадай үхэл гарзада ороһоной эсэстэ ахалагша хонишон Ц-Д. Цыретаровагай отарын зуун хонин бүриһөө миил 56,4 хурьгад түлжүүлэгдээ. Тэрэшэлэн Г. Цырендоржиев, Д. Доржиева, Л. Шарапов гэгшэдэй отаранuудта хурьгад олоороо гарзалаа.

Хоёрдохёор, ехэ хонидой олохон отаранuудта хурьга абаха байрань хуушаржа муудашаһан, үбэлэй шанга хүйтэндэ нялха малай тэсэхээр бэшэ байгаа. Олон газарта хурьгад хүйтэ абажа үбшэлһэн, үхэһэн байха юм. Олохон байранuудта электрын гал оруулагдаагүй байгаа.

Гурбадахяар, зарим отаранuудта шанар муутай үбһэ, таряа талханай зүйл үгтэһэн. Эндэ хонишодой бригаданууд үбһэ, тэжээл өөһэдөө бэлэдхэдэг заншалгүй. Мүн зарим отаранууд үбэлдөөшье, зундааша уһаар дуталдана.

Дүрбэдэхеэр, түл абалгын үедэ хонишодой дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һанаһаарда хүрэхөөр ябуулагдаагүй, хонишодой ажаһуудалай, культурна эрилтэнүүд хүсэд хангагдаагүй байба. Илангаяа энэ хүдэлмэри колхозой 2-дохи отделенидэ (эрхилэгшэнь В. Цыбиков) муугаар ябуулагдаһан байна. Тиимэл хадаа тус отделениин хонишодой зуун хонин бүриһөө оройдоо 74,5 хурьга томо болгожо байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Табадахяар, ехэ хонидые зундаа бэлшээн таргалуулха, искусственна аргаар тэдэниие үрэжүүлхэ хэрэг артелиин отделени бүхэндэ һайнаар табигданхай гэхын аргагүй. Мүнөө хүрэтэр колхозой зарим хонишод искусственна аргаар хонидоо үрэжүүлхэ мэргэжэлтэй болоодүй байһаар.

Үнгэрһэн хабартаа хүйтэн, зунай эхеэр хура бороогүй байһан дээрэһээ артелиин олонхи хонишод хурьгадаа эхэһээнь һалгааха үедөө 20—22 килограммда хүргэхэ гэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаагүй. Тэдэнэр хурьгадаа голдуу 19—20 килограммтайгаар тушааһан байна.

Юрөөгэй хонишод ноһо абаха, гүрэндэ худалдаха уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байна гээшэб? Энэ талаарашье урдаа бариха, омогорхохо юумэниинь ээлтэй. Мүнөө үедэ хонидой ноһо хайшалха хүдэлмэриин һая хахадлажа байбашье, ноһон урда жэлэйхиһээ багаар абтана. Ноһон угаа хуурай.

— Нёдондо һайн хонидһоо 7 килограмм ноһон абтажа байбал, мүнөө 4 килограмм гараха жэшээтэй,— гэжэ хонишон Аюшеева мэдүүлбэ.

Тэрэ саанаа тус колхоздо хонинной ноһо хайшалха хүдэлмэри урдынхидаал адли гол түлэб һургуулиин һурагшадта даалгагданхай. Хонинной ноһон 5 ондоо газарта хайшалагдана. Тэрэнэй нэгэндэл тусхай байра бии. Бэшэ тээгүүрнь эбэртэ малай үбэлэй хотон соогуур түхеэрэгдэнхэй. Тиимэһээ хонинной ноһо хайшалха, ноһые шанараарнь, үнгэ зүһөөрнь илгаха болон бусад технологи наринаар баримталха арга олгоногүй.

Ноһо хайшалжа байһан пунктнуудаар ябаад харахада, ажалай бүтээсэ тон бага, хүдэлмэриин шанар бирагүй байна. Жэшээнь, **Үрмын-Адагта** түхеэрэгдэһэн пунктда (агрегадай начальник А. Ижболдин) 5 үдэрэй дүн гаргахада, нэгэшье хайшашан даабаряа дүүргээгүй байба. Эндэ амһартын дутамаг дээрэһээ ноһон саг соогоо класс классаараа илгагданагүй. Үдэнгэдэ түхеэрэгдэһэн пунктда хүдэлмэриин шанар тон муу байба. Хонидой толгой, хүлнүүдтэ, бэедэнь ноһон ехээр үлөөгдэжэ, ноһон дабхар хайшалагдажа гутаагдана.

Колхозой центрэйшье пунктда мэргэжэл шадабаритай хайшашан үсөөн. Хүдэлмэриин шанар эндэшье һайн гэхын аргагүй. Манай ороод хараха үедэ, хара хонидые ямаршье илгаагүй, тэрэ байрадаал хайшалжа байгаа. Һүүлээрнь шалаяа сэбэрлэнгүйгөөр сагаан ноһотой хонидые хайшалжа ороо. Энээн дээрэһээ бодоходо, пунктые даагшад, хайшашад хони хайшалха, ноһо нарин һайнаар илгаха технологи мууса баримтална гэжэ хэлэхээр. Ябаһан лэ газарта хонидой арһа гэмтээхэ, хонидой толгой, хүлнүүдтэ ноһо үлөөхэ баримтанууд али олон үзэгдэнэ.

Хэрбээ колхозой, правлениин, парткомой, мэргэжэлтэдэй яаралтай хэмжээ абаагүй һаа, нилээд ехэ ноһон алдагдаха, гутаагдаха болоно. Энэнь хонишодой абаһан социалис уялгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэнь ехэхэн һаад ушаруулха байһаниинь элитэ.

Хонин ажал хүгжөөлгэдөө бии байгаа дутагдалнуудаа усадхаха, саашадаа тэрэнээ найдамтай һайнаар ябуулхын тула мүнөө үедэ юун хэгдэжэ байнаб? Һайшаалтай юумэниинь гэхэдэ, з[...] ра бүхэниие электр[...] хангаха талаар [...] ри хэгдэнэ. Отара [...] трансформатор тодх[...] үрэмдэмэл худагууд [...] насос тодхогдоно. Х[...] нэ гэр, хонинной шэ[...] баригдана.

Тиигэбэшье зуна[...] дые бэлшээн таргалу[...] венна үрэжүүлгын [...] һайнтай болгохын т[...] хүсэдөөр оролдоно г[...] Июлиин 3-най үглөө[...] парткомой секретарь [...] Доржиев, 3-дахи отд[...] лэгшэ Ц. Лубсандор[...] тэй хамта тус отделе[...] ран отаранuудаар [...] доо хэр эртэ бэлшээр[...] байһыень шалгаабди. [...] орой ганса хонишон [...] ров энэ жэлдэ гүрэн[...] ха эрэ түлгэнүүдээ [...] часта хээрэ гаргаад б[...] хонишод һүрэгүүдээ [...] лөөнэй 7—8 час бага[...] дэ туудаг байһаниин[...] Тиимэ хонишодой тоо[...] ев, Ж. Доржиев, В[...] Д-Ж. Доржиева, Н. Ц[...] Н. Намсараев, Б. До[...] бусад ороно.

Зунай халуун үдэр[...] лөөгүүр эртэ гаргаж[...] гүй һаа, хаанаһаа та[...] Илангаяа ган гасуур [...] малаа холо туужа. [...] зарта бэлшээхэ болон[...] хонидоо эртэ гаргааг[...]

Карл Марксын нэр[...] хозой хүтэлбэрилэгшэ[...] тэд, хонишод түл а[...] үгэдөө хүрөөгүйшье [...] хайшалха, гүрэндэ ху[...] гаяа бэелүүлхэ гэжэ [...] рөө оролдохо ушарта[...] һээнь илгаһан хурьга[...] ритай бэрхэ малшадт[...] тэдэнээ үхэл гарзагүй[...] тарганаар үбэлжэлгэ[...] хэмжээ абаха болоно.

Б. ГЫ[...]
манай ту[...]

Мария Иннокентьевна Козулина Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалиин түб фермэдэ хүдэлдэг юм. Үнгэрһэн жэлнүүдэй дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, нүхэр Козулинагай түрүүлжэ ябаһаниинь элеэр харагдана.

Зунай һаранuудай үедэ үнеэн бүхэнһөө 1100 килограмм һү һаахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ фермын һаалишад оролсонхой. Нүхэр Козулина ойн баярай урда тээхи 1969 ондо үнеэн бүхэнһөө 2300 килограмм һү һааха гэжэ шиидэнхэй.

А. КНЯЗЕВАЙ фото.

АЙМАГАЙ ЧЕМПИОН

ҮГЛӨӨНЭЙ тунгалаг агаарта «ЯК» самолёт дэгдэн гараба...

— һайн лэ арга хэрэглэдэг болоо гээшэбди,— гээд Андрей Доржиевич огторгой өөдэ шартанэ. Уданшьегүй тэрэ самолёднай хойто хадын үбэрэй таряалан дээгүүр хойшо урагшаа ниидэжэ оробо.

— Мүнөө жэлдэ дүрбэ мянган гектар таряалан дээрэ хорон сасагдажа, буртаг үбһэн үгы хэгдэхэнь,— гээд хажуудамнай байһан колхозой парткомой секретарь Цырен Сыреторович Субанов хэлээ.

Коммунист Андрей Доржиевич Очировай даадаг бригадын ехэнхи таряалан дээрэ мүнөө жэлдэ самолёдоор гербицит сасагдаа. Нимэ арга хэдэн жэл соо хэрэглэгдэжэ байна. Гербицидэй ямар туһатай байһыень Андрей Доржиевич адаглажа ябадаг. Урдань бороо хура багатай жэлнүүдтэ поли дээрэ буртаг үбһэн ехээр ургажа, ургасада һаалта ушаруулдаг байгаа. Харин мүнөө самолёдоор хоро сасагдаһан газарһаа баян ургаса абтана. «Энээнэй ашаар таряанай ургаса гектар бүриин адагынь 2—3 центнерээр дээшэлнэ» гэжэ тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир нүхэр Очиров хөөрэнэ.

КПСС-эй Зэдын райкомой ехэ зал соо табигдаһан стенд дээрэ Андрей Очировай фото-зураг үлгөөтэй байдаг. Нёдондо бригададань дунда зэргээр гектарай 17,4 центнер ороoһо таряан хуряагдаһан. Ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, түрүү арга үргэнөөр хэрэглэжэ, баян ургаса түйлаһандаа энэ коммунист аймагай чемпион боложо алдаршаа.

Энэ жэлдэ коммунист нүхэр Очировай даадаг бригада 1274 гектарта шэниисэ, 465 гектарта обёос, 250 гектарта кукуруза болон бусад ургамалнуудые таряад байна. Тарилгын хүдэлмэри богонихон болзорто үнгэргэгдэдэг, севооборотой заабаринууд наринаар сахигдадаг болонхой. Илангаяа паар хахалалгада горитой анхарагдана. Нёдондо паар болгогдоһон 450 гектар газарта ороoһо таряан таригдажа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 20—23 центнер ургаса хуряагдаа һэн. Тиихэдэ Зүүн-Эрээлжын 180 гектар таряаланһаа 27 центнер хүрэтэр шэниисэ хуряагдаһан байха юм. Хабартаа хахалагдажа, тарилга хэгдэһэн участогуудһаа гектарай 12—13 центнер хуряагдажа байхада, паар дээрэһээнь нимэ ургаса абтана гээшэ.

Энээхэй хажуугаар тус бригадын механизаторнууд намартаа ехэхэн газар хахалжа үрдидэг. Мүн тэндэһээ баян ургаса хуряана. Тарилгын газар һайнаар элдүүрилэгдэдэг боложо, ороoһо таряанай ургаса нилээд дээшэлнэ гээшэ. Коммунист нүхэр Очиров олон жэлдэ бригадираар хүдэлжэ байхадаа, ажал дээрээ түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхын тулада ходоо оролдодог. Коммунист байһан нэрэ хүндэеэ хаража, партийна суглаанууд дээрэ һайн дурадхалнуудые оруулдаг юм.

Паарай газарые үргэдхэхэ, севооборот наринаар сахидаг болохо тушаа коммунистнуудай үргэн суглаан нэгэтэ бэшэ һанамжалһан байгаа. Колхозойнгоо правлени болон агрономуудтай зүбшэжэ, ойрын жэлнүүдтэ бригададаа ямар хүдэлмэри ябуулха тухайгаа түсэблэнхэй. Энэ бригадада жэлдэ 600 гектар хүрэтэр паар хахалагдадаг болохоор хараалагдана. Гадна хүрэнгын үрэһые эрхим сортын болгохо хэрэгтэ Андрей Доржиевич горитой анхарна. Мүнөө бригадань колхоздоо хүрэнгын үрэһэ ургуулдаг бригада болонхой, гол түлэб «онохойн-1» сортын шэниисэ таригдажа байна. Мүн энэ жэлдэ Онохойн элитнэ сортын 80 центнер шэниисэ худалдан абтажа, тарилга хэгдээ. Энэ сорт хадаа нютагай эрхэ байдалда тааража ургадаг юм.

Нёдондо нүхэр Очировай хүтэлдэг бригада ороoһо таряа ургуулгаар аймаг соогоо түрүү гаража, ВДНХ-да хабаадагшадта кандидат болоһон байгаа. Гэбэшье бригадын амжалта гансахан ажалайнь зүбөөр эмхидхэгдэһэнэй ашаар түйлагдана бэшэ, харин механизаторнууд оролдолго үүсхэлээ гаргажа хүдэлнэ. Трактористнууд Б. Цыбиков, Б. Сукуев, Б. Батуев, комбайнер Ц-Д. Цыдыпов гэгшэд шалгаран ябана.

Мүнөө тус бригадын механизаторнууд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе угтуулан, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, байгша ондо нёдондонойхиһоо дутуугүй амжалта түйлахын түлөө тэмсэжэ байна.

Т. ГАРМАЕВ.

Зэдын аймагай «Мир» колхоз.

ҮГЭРСЭ УРГУУЛ[...]

Сэл ногоон үгэрсэ [...] шад улаан помид[...] Улаан-Үдын магазину[...] густ һарын үедэ хар[...] но. Үшөө хабар [...] Улаан-Оронго колхоз[...] үгэрсын түрүүшын ур[...] жа, хотын ажалшад[...] һэн байха юм.

Мүнөө үедэ Ула[...] колхозой гэшүүд зун[...] цэ соо үгэрсэнүүдые [...] ургуулжа, үндэр ург[...] эхилээ. Жэшээлхэдэ, [...] гэшүүн Цырен-Ханда [...] овощ ургуулха талаар [...] лэй дүй дүршэлтэй [...] Энэ хүнэй харууһал[...] участогта овощой ба[...] абтадаг. Мүнөө нүхэр[...] ва 200 килограмм ту[...] тушаагаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц-[...] рова.

А. КНЯЗЕВА[...]

АХА ДҮҮ СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ПОЛЬШО

Польшын металлургнууд байгша оной түрүүшын хахадые горитой амжалтануудтайгаар дүүргэбэ. Арадай Польшын 25 жэлэй ойн нэрэ хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаад, тэдэнэр булад үйлэдбэрилхэ түсэбөө 35 мянган тонноор, прокат—38 мянган тонноор, элдэб янзын диаметрэй соргонуудые 1.400 метрээр үлүүлээ.

Польшын металлургиин хүгжэлтэ, бодото дээрээ тэрэнэй түүхэ оронойнгоо сүлөөрэлгын үдэрһөө эхитэй юм. 25 жэлэй турша соо орон дотор олон тоото мартеновскэ пеэшэнгүүд, коксово батарейнүүд, доменно пеэшэнгүүд, хэрэгсэлнүүд ба соргонуудые үйлэдбэрилэн гаргадаг хэдэ хэдэн заводууд бодхоогдонхой.

Нова-гутадахи металлургическа гигант дайнһаа урид бүхы орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг хэмжээнһээ гурба дахин ехэ булад мүнөө дээрээ үйлэдбэрилэн гаргана. 1968 ондо Польшодо эгээн түрүүшээр 11 миллион тонноһоо үлүү булад үйлэдбэрилэн гаргагдаа.

БОЛГАРИ

СССР Болгари хоёрой хоорондо агаарай холбоо байгуулха тухай хэлсээн доро Софида гар табигдаа. Энэ шэнэ хэлсээн хоёр оронуудай хоорондохи агаарай холбоое үргэдхэхын тула ехэ арга боломжо олгожо, туристнуудай холбооэ саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ байна.

ЧЕХОСЛОВАКИ

Крымдэ амаралтаяа үнгэргэһэн хүн бүхэн Остров гэжэ хотын (Баруун Чехи) «Шкода» заводой продукцитай танил байха[...] да-Остров» гэһэн марк[...] лейбусүүд «Симферополь [...] мэй урда эрье» гэһэн ли[...] зониие зөөдэг болоһоор [...]

Остров хотын завод т[...] троллейбус үйлэдбэрил[...] һаар 10 жэлэйнгээ ойе [...] тэмдэглээ. Харин мүнөө [...] ябадалтай хэдэн мянгаад [...] шинанууд Чехословаки[...] дэлхэйн бусад оронуудай [...] нуудаар хүн зониие зөөнэ. [...] троллейбусүүдые олоор [...] абадаг гүрэнүүдэй тоодо [...] Болгари, ГДР оролсоно.

МОНГОЛ

Монголой хүдөөгэй [...] оронойнгоо арадай ажах[...] һалбари болохо—мал аж[...] териальна үндэһэ һуур[...] жүүлхэ талаар ехэ амжал[...] на. МНР-эй Министрнүүд[...] дэй Центральна Статис[...] управлениин мэдээсэһэнэй [...] 1,8 миллион толгой эбэр[...] малай байрлаха 4400 байра [...] лика дотор жэлэй эхинһэ[...] даа. Энэнь байгша оной [...] хараалагдаһан малай байр[...] барилгын 60 процент боло[...]

ЮГОСЛАВИ

Югославида шэниисэ [...] эхилээ. Ороной таряа у[...] тон ехэ нютаг Восводин[...] нууд дээрэ баян таряан[...] СФРЮ-гэй энэ автономит[...] рай таряашад байгша о[...] миллион тонно гү, али бү[...] слави дотор үйлэдбэри[...] шэниисын гурбанай [...] үлүүтэй шэниисэ тушаах[...] лэнтэй.

(ТА[...])

Автомобиль бүтээлгэ Болгарида һүүлэй жэлнүүдтэ ехээр хүгжэжэ байна. Шумен городой «Мадара» завод анхандаа автомобильнуудай запасной частьнуудые бүтээдэг байһан һаа, мүнөө автомобиль бүтээлгын айхабтар томо предприяти болонхой. Эндэ «ГАЗ-53-А» болон «ГАЗ-52» гэһэн түхэлэй машинанууд хабсаргагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Мадара» заводой машина хабсаралгын конвейер дээрэ.

АПН-эй фото.

байдал тэрэл хэбээрээ үлэдэг һэн. Үшөө 1905 ондо В. И. Ленин иигэжэ бэшээ һэн:

«Бүхы наһаараа хүдэлжэ, ядарал үзэжэ ябаһан хүниие шажан «хойто» наһанай жаргалтай байдалда найдуулжа, тэсэбэри, номгоролдо һургадаг».

Үнэхөөрөөшье, хуушан Россидахи арба мянгаад церковь, сүмэ, мүн хэдэн зуугаад дасан ба дуган олон зуун жэлэй туршада соо арадые мунхаруулжа байгаа.

Зүгөөр Агуу Октябриин революци бүхы засаг үндэһөөрнь хубилгажа, арадта тад ондоо ажабайдал асараа. Нэн түрүүн, дарлалта үгы хэгдэжэ, хүн бүхэн тэгшэ эрхэтэй болоо. Орон дотор хэгдэһэн хубилалта тоолохо болоо раггүй багаар бороогой ородогынь мэдээжэ. Тиимэһээ ямаршье мүргэл туһа хүргэхэгүй байна ха юм.

Харин эрдэм наукын хүсөөр байгаалиин үзэгдэл хубилгажа, өөһэдынгөө үе сагта тааруу болгожо шадаха дүүрэн эрхэ боломжо манда бии. Жэшээлхэдэ, Баргажанай Үрөө, Телятниково, Шитхан нютагуудта шииг нойтоной орос, үгышье һаань, хододоо үндэр ургаса хуряагдадаг. Тэндэхи поли дээрэ наг шэбхэ гаргажа, мүн уһалуури һайнаар эмхидхэгдэжэ, жэл бүхэндэ шэнэдхэгдэжэ, заһагдажа байдаг.

Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. П. Соковиков иигэжэ хөөрэнэ: «Манай колхоздо Шара-голой уһалууриин системэ шэнэдхэгдэжэ, зургаан бүлүүр станци ашаглалгада үгтэнхэй. Мүнөө үедэ ажахын зургаан зуу гаран гектар сабшалан иимэ аргаар уһалагдаа. Наг шэбхэ поли дээрэ гаргалгада, мүн агротехническэ хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулнабди. Малай тэжээл мүнөө жэлдэ һайнаар бэлэдхэгдэхэ гэжэ уридшалан хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди».

ХҮНЭЙ УХААН БОДОЛОЙ ХҮСЭН

...үеын ажабайдал революци урда тээхитэй жэшэбэл, ...эр хубилаа. Юрын хүдэл...н, таряашанай байдал со...революциин урда тээ ямар ...б гэжэ манай ахамад үетэн ...һанадаг, хөөрэжэшье үгэдэг

...наһатанай бүришье тулюур, ..., эрхэгүй байдалда байһа... буйтанда мэдээжэ. Буряа...нхэдэ мал үсхэбэрилээд, ...шээритэй газар бэдэржэ, ...аа нютаг нүүдэг байһан ...нэй 99 процентнь үзэг ...эдэхэгүй, барга байдалтай ... Үхэл, тахалда нэрбүүлэг..., баяд, ноёдуудта дарлуулаг... улад зоной хайшан гээд ...далаа хубилгахаяа оройдоо ...түй байһаниинь гайхалтай

...һан гэхэб? Түби дэлхэй ... хамаг юумэн бурханай ...бии болоһон, зобожо, тули...һан хүн «хойто» наһандаа ...аргал эдлэхэ гэжэ лама, ...ай номноходо, хүн зон эти...һүгэдэдэг байгаа бшуу. Ган ...ай болоходо гү, али үбшэ зо...до дииилдэхэдээ, буряадуул ...боонэрые «залажа», уншал...дадаг, ори ганса үнеэгээ, ...нгээ хубсаһа «үргэл» бол...тэдэндэ үгэдэг байһан. ...хүн зоной ажабайдал ...хубилдаггүй, хэдышье ехэ ...хэхэдэ, тулюур туйган һаа, тоо томшогүй олон. Мүнөө хүнэй хэрэглэдэг хамаг юумэн: электрын элшэ хүсэн, техникэ, машина, тракторнууд, радио, телевидени, замбуулинай корабльнууд — хуу булта хүнэй гараар хэгдэһэн, тэрэнэй ухаан бодолой түйлалта болоно ха юм.

Хүнэй зол жаргал бурхан шажанһаа бэшэ, харин өөрһөөнь, тэрэнэй ажалһаа дулдыдадаг гэжэ мэдэхэдээ, манай социалис ороной ажалшадай ехэнхинь шүтэхэеэ огто таһа болиһон байна.

Теэд шажан мүргэлэй элдэб үлэгдэлнүүд мүнөөшье манай байдалда хаа-яа ушардаг. Зарим хүнүүд, илангаяа наһатайшуул мүргэлэй тусхай үдэрнүүдтэ дасан ошодог, обоо, бариса, субарга гэхэ мэтые тэрэл хэбээрнь тахидаг зандаа.

Манай республикын олохон аймагуудта обоо тахилга дэлгэрэнхэй гэжэ хэлэхэ байнабди.

Ган гасуурай болоходо, шүтэдэг үбгэд ламатай хамта «тахилгата» газарта сугларжа, маани мэгзэм уншадаг, бороо эльгээхыень «бурханиие гуйжа, үргэл үргэдэг», тахилгата газараа һэргээдэг байна. Теэд бурханай хүсөөр бороо ородог бэшэ ха юм даа.

Бороо тухай хэлэхэ болоо һаа, манай республика гандуу зонодо ородог юм. Хүршэ Эрхүүгэй областьдо орходоо, манай эндэ һу-

Эдэнэр бурхандаа найдаад, элдэб мүргэл үнгэргөөд лэ, ажал хэнгүй байгаа һаа, таряа талхагүй һууха байгаа гүбэ.

Байгша оной май һарада Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг һүзэгшэ хүнүүд Үдын урда бэедэ сугларжа, тайлга үнгэргэһэн байна. Ямар юумэндэ энэ тайлган зорюулагдааб? Наһажаал зон маани уншахадаа, дайн бү болоһой, дэлхэй дээрэ эб найрамдал бата бэхеэр тогтоһой гэһэн гуйлта хэһэн байна.

Ахамад үетэнэй Эхэ оронойнгоо амгалан байдал тухай һанаагаа зобоһониинь нэгэ ёһоороо һайншье гээшэ. Зүгөөр маани уншажа һуунгүй, Совет засагай тогтоодүй байхада, ажабайдалнай ямар байгааб гэжэ залуушуулда хөөрэжэ үгөөд, революциин һүүлээр буряад арад хэды ехэ зол жаргалтай болооб гэжэ залуушуулда хөөрэжэ байдаг һаань, һураггүй ехэ аша туһатай байха һэн.

Шажанда эсэргүү хүдэлмэри тон зохидоор, газар газарта тааруугаар ябуулагдаха ёһотой.

Бурхан бэшэ, харин социализм арад зондо эрхэ сүлөө, зол жаргал асараа гэжэ бидэнэр, атеистнүүд һүзэглэдэг хүн бүхэндэ тэсэбэритэйгээр, зохидоор ойлгуулха ёһотойбди.

Н. МИРОНОВ,
багшанарай институтай багша.

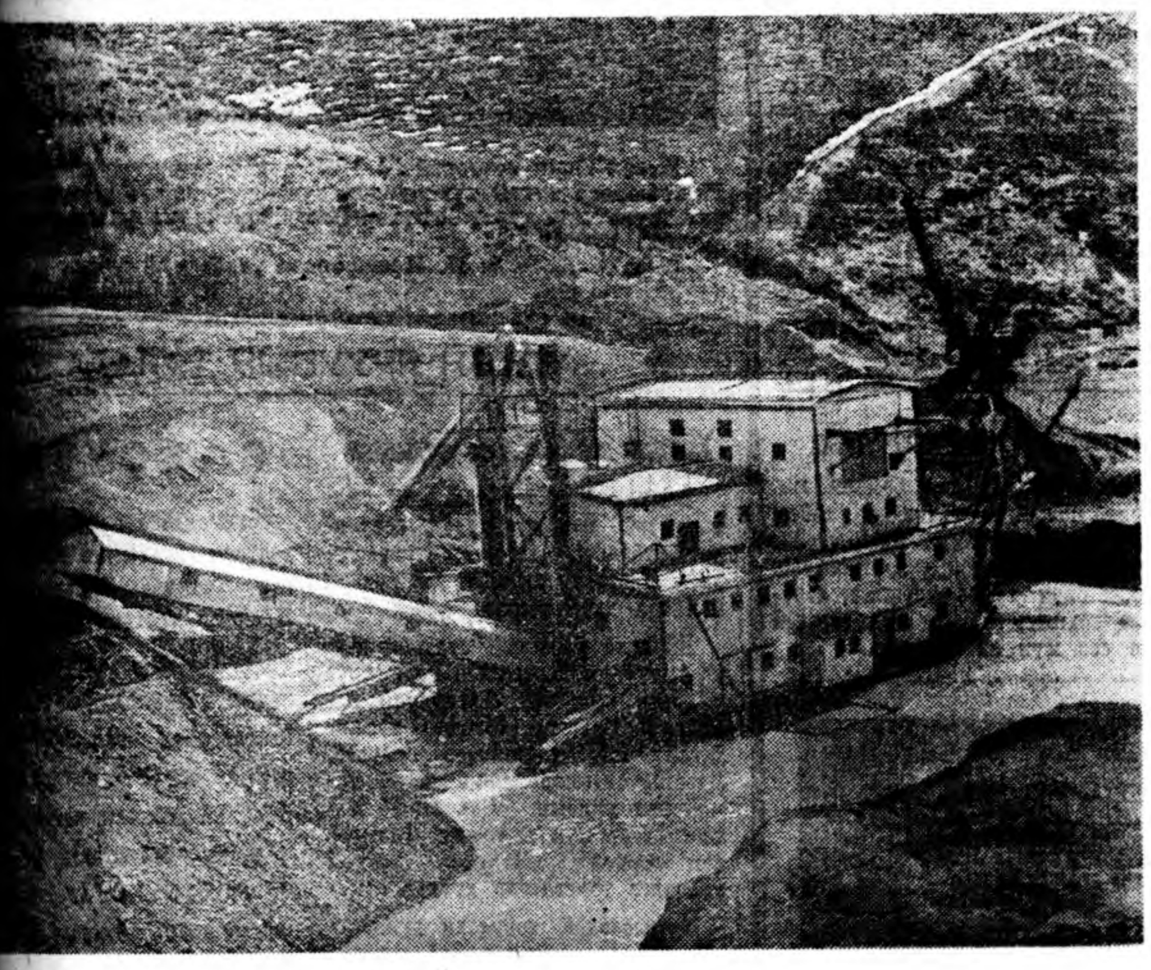

...ОЛЫМАГАЙ АЛТАН

...гаданай областиин хада ууланuудай хабшал соогуур ...лталга түлэг дундаа ябажа байнхай. Алта малталгын ...сдэ 18 драга ошонхой.

...үнөө Магаданай түб талмай дээрэ районно бүхы уп...иин гэрнүүд дээгүүр одод хурсаар посоно. Энэ юу ха...б гэхэдэ, экспедици бүхэн даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ ...ха юм.

...РАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Тамардаг фабрика—драга алта ... 2. Түрүү хүдэлмэришэн комсомолец Виктор Серебря-

ТАСС-ай фото.

Агуу багша тухай арад зоной үгүүлэлнүүд

6. ЛЕНИНЭЙ ҮГЭ ХҮҮР

Мэлмэрмэ сэнхир Витим дээрэ Муя гэдэг прииск бии юм. Энэ нютаг холын хойто зүгтэ юм. Зунай сагта тэндэ хүрэжэ ошохыншье аргагүй газар байха. Үбэлдөө уһан голой хүрэхэдэл ошожо болохо. Тиин нэгэтэ үбэл, Шэтэдэ, Дээдэ-Үдэдэ хүдэлмэришэдые хаанай генералнууд Меллер-Закомельский болон Ренненкампф гэгшэдэй хэрзэгы муухайгаар хэһээһэнэй һүүлээр, манай Муяда һонин бэшэг ерэжэ, барандаа һонирхон уншабад. Хаанийе унагаагты гэжэ хамаг зониие уряалһан халуун үгэнүүд тэрэ һонин бэшэг дээрэ байна гэжэ прииск дээгүүр үгэ хүүр тарашаба. Бүхы помещигүүдэй газар уһые, бүхы капиталистнуудай зөөри хогшолые буляан абагты гэһэн уряал үгэнүүд тэрэ һонин бэшэг дээрэ байна гэжэ бүхы хүдэлмэришэд дарья табилдашаба.

— Иимэ зоригтойгоор, иимэ зүрхэтэйгөөр хэн бэшэнэ гээшэб? —гэжэ һонин бэшэг уншаашьегүй һаа, хүдэлмэришэд бэе бэеһээ һуралсанад.

Эндэ алта малтагшадай дундаһаа шалгаржа гараһан хэдэн хүн бараа соо нюусаар суглаа зарлаба. Тэрэ суглаан дээрэ нэгэ хүдэлмэришэн бодоод иигэжэ хэлээ һэн:

— Хүндэтэ нүхэд, таанартаа би мүнөө Ленинэй үгэ хүүр тухай, үнэн һайхан үгэ хүүр тухай хэлэжэ үгэхэ һанаатайб. Энэ мүнөө һонин бэшэг абабабди, энээн дээрэмнай нүхэр Ленин бэшэһэн байна: «Хүдэлмэришэд буу зэбсэгээ хуряаха ёһогүй, баяшуултай тэмсэһэн тэмсэл улам шангадаха ёһотой»,—гэжэ байна. Дарлагшадтаа эсэргүүсэн, улам эбтэйгээр бодогты гэжэ Ленин уряална ха юм. Эзэд баядһаа айһанай хэрэгынь үгы, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэхэ хэрэгтэй, тингэжэ эб зүбөө ололсоһон хойноо, засаг түрэеэ гартаа абаха ёһотой гэһэн Ленинэй үнэн сэхэ үгэ хүүр энэ байна.

— Засагаа хэн хүтэлхэ юм?— гэһэн асуудалнууд гарана.

— Хүдэлмэришэн, таряашан гартаа абаһан хойноо, засаг түрэеэ өөһэдөө хүтэлхэ юм. Ленинэй үнэн сэхэ үгэ хүүр иимэ байна.

Зоной зүрхэн соо эдэ үгэнүүд тунажа ороо һэн. Капиталистнуудтай өөһэдынгөө гараар тэмсэжэ, өөһэдынгөө гарта засаг түрэеэ абаагүй сагтамнай эрхэ сүлөө манда хэншье үгэхэгүй гэжэ хүдэлмэришэд ойлгожо абаһан юм.

Тэрээнһээ хойшо хүдэлмэришэн анги хүрэнгэтэн ангитай үни удаан тэмсэжэ ороо һэн, үни удаан үхэл зоболон тэсэжэ гараа һэн, гэбэшье Ленинэй заабариие, Ленинэй үгэ хүүрые нэгэшье мартаагүй, хододоо һанажа дурдажа ябаа.

Ленин багша талаар үгэ хэлэдэггүй, хэлээл хадань хэлэһэн үгэнь хэзээшье хүсэлдэдэг гэжэ хүдэлмэришэд хаа хаанагүй мэдэжэ абаа.

Теэдшье Ленинэй үнэн сэхэ үгэ хүүр энэ мүнөө хүсэлдэжэ ерэбэ: манай ороной хүдэлмэришэн таряашан орон түрынгөө эзэн болобо, манай эндэ хааншье гэжэ, помещигүүдшье гэжэ, капиталистнуудшье гэжэ үгы болобо. Мүнөө ажалша хүн бүхэн өөртөө, бүхы совет хүнүүдэй аша туһада ажал хүдэлмэриеэ үргэнэ.

Баунтын аймагай Муя тосхоной, 1871 ондо түрэһэн үзэг, бэшэг мэдэхэ үбгэн АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ БОЛДЫРЕВҺОО 1939 ондо бэшэгдэжэ абтаа.

7. ҮНЭН ХУДАЛ ХОЁР

Үнэн Худал хоёр үни саг соо хоорондоо тэмсэл хэһэн юм. Заримандаа низа бута наншалдаад, шуһан нүжэ болобошье, бэе бэеэ диилэлсэжэ шадаагүй. Тиигэжэл тулалдаһан зандаа, эбтээ хэзээшэ ородоггүй, Үнэниинь Худалтай таарахагүй, Худалынь Үнэнтэй таарахагүй, али алинайнь зам харгы амяараа байһан юм. Зүгөөр хэниинь хэнээ хайшан гэжэ диилэхэеэ мэдэхэгүй байгаа. Түрүүшээр Үнэнэйнь хүсэн оодэгүйхэн, Худалайнь хүсэн хороор үлүү байгаа. Тиимэһээ тэмсээниинышье тэн бэшэ һэн. Үнэниинь ходо хүхэ бала сохюулшаһан ябадагшье һаа, уруу дуруу ябадаггүй, уйлажа хайлажа һуудаггүй, хүсэ шадалаа зангидажа ерээд, Худалай толгой хугна сохихоб гэжэ этигэжэ ябадаг байгаа.

Тэрээнһээ хойшо нютагһаа нютаг дамжан, һураг суу гараба: газар дэлхэй дээрэ Үнэн алхалан ябана, Худалтай абасалдаһан лэ газартань, үхэлтэ байлдаан болоно, унан дуһан сохилдоно гэлсэбэ. Үнэн Худал хоёр тухай үльгэр домог дуулаһан нютаг нютагай зон нугархай бодолоо гүйлгэжэ, Үнэн гээшэдэнь туһалха. Худал гээшые сохихо гэлсэбэ, Үнэн гээшэнь үгытэйшүүлдэ, Худал гээшэнь кулагуудта туһална гэлсэбэ.

Үлгэн дэлхэйн үзүүр үнсэг, үргэн уужам соогуур Үнэн гээшэ үни удаан ябажа, хото город, хүдөө нютагуудые дууһыень зайба. Худал гээшые хугна сохихын тула юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ хүн бүхэндэ хөөрэжэ үгэбэ. Барандаа Үнэнэй хойноһоо ябаа һаа, баяд мүлжэгшэдһөө мултархабди гэжэ улад зон ойлгоод, арга шадалаараа туһалжа эхилбэ. Тиигэжэ Үнэниие тойрон үй түмэн зон гулидаба. Нэгэн доро амилаа һаань, баядай ордон унашаха, нэгэн доро хараа һаань, уһан далай шэргэшэхэ, нэгэ доро далайгаа һаа, ой модон орбонгоороо урбалдашаха жэшээтэй байба. Үнэнэй хойноһоо иимэ ехэ хүсэн, иимэ ехэ тулга бодобо.

Арад зон Үнэниие тойрон жагсаба гэжэ дууламсаараа, Худал сухалай ехээр сухалдажа, байха һууха газараа оложо ядаба, хара һоёогоо ирзайлгаба, улаан нюдэеэ хилайлгаба, муухай һабараа үзүүрлэбэ, тиигэжэ ерээд хашхарба:

— Һэй, таанад, хаан ваангай үринэр, хүлеэс буржуйнарай хүбүүд, хаан тайшаанарай албатад, үтэр наашаа ерэгты. Харана гүт, энэ Үнэн ямар олон сэрэг суур сутлуулба гээшэб. Тулажал үзэхэ болообди. Үнэндэ илагдаал һаа, бидэнэр барандаа хосорхобди.

Худалай хойноһоо дүлии Тимошка, дүнгеэ Антошка, доходон таршанаа Антип, доёгор фельдфебель Филипп, талхи тулаһан хоёр генерал, тамхи зууһан гурбан офицер, зараса Фомка, моришо Еремка, үзэлшэ Иван, мүргэлшэ Епифан, архиншa Степан, тамхинша Петрова гэгшэд, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, «соохор Жамсаран, сухалтай Хайдабууд», ажал хэхэ дурагүй, аляа ябаха дуратайшуул, табаг долёогоошод, тагша хооһолоошод, хүйтэндэ даараагүйшүүл, халуунда ядаагүйшүүл дахаба ха.

Үнэн Худал хоёр үнэн бэеэ бэелжэ, үнэгэн малгайгаа үмдэжэ, урда урдаһаа гараба. Арбан хоног амилшагүй, хорин хоног хорхиршогүй, аймшагтай ехэ тулалдаан эхилбэ. Худалай хойноһоо бодоошод худалша, хобууша зон байбашье олон мянган байгаа. Үнэнэй хойноһоо бодоошод үнэншэ сэхэ зон байбашье, үсөөхэн тоотой байгаа. Үдэр хоногой үнгэрхые хэншье тоолоогүй, шуһан горхон горхолжол байба, яһан уула бодожол байба. Үнэниие тиигэжэ даража ядаба, нэгэнэйнь алуулхада, хоёр бодожо, хоёройнь унахада, арбан бодожо, Үнэндэ туһалан байба. Харин Худалай хүсэн буура буураһаар, хабарай саһан шэнги хайлажал байба.

Тэрэ ехэ тулалдаан дүүрэжэ, Үнэн дайгаа дараба, даагаяа һүүлдэбэ. Газар дайда гансата сэсэглэжэ, улад зон улам олон болоjo, үгэ хүүрынь үнэн гоё болоjo, уран дууниинь урматай һайхан болобо. Үнэн гээшэ иимэ ехэ хүсэтэй, Үнэнгүйгөөр хаанаш ябажа болохогүй гэжэ үргэн түмэн арад зон ойлгобо. Үнэн гэдэг хүнэй обогынь Ленин мүн гэжэ улад зон ойлгобо.

Үнэн Ленинэй илаһан үдэрһөө хойшо, Худалай хүсэн хурмаста тэнгэриин хаягаар улам улам хорожо эхилбэ. Зүгөөр Үнэнэй илаһан орондо Худал хоггүй дууһаад, нүхэ шолоохойгоориье. углуу булангааршье олдохоёо болинхой.

Үнэн Ленинһээ үлүү һайхан, үлүү арюун юумэ дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ байхагүй!

Баргажанай аймагай Максимиха тосхоной, 1875 ондо түрэһэн, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ФИЛАТ ЕГОРОВИЧ ГОРБУНОВҺОО 1934 ондо бэшэгдэһэн онтохон.

8. ҮНЭТЭЙ АРЮУН КАРТОЧКА

Манай энээгүүр ябаагүй хүн гэжэ хомор байха! Эндэмнай ой тайга гэжэ оёоргүй юм, харгы зүргэһөө хорин сажан хулжаал һаа, төөришэхэш. Төөрихэдөө хара гүрөөһэнэй хүнэһэн болохош, үгышье һаа, хүйтэндэ хосоржо үхэхэш. Тиимэ байбашье, манай нишэ улад ябажа таһардаггүй. Ябаха газараа олоjo ядаһандаа бэшэ юм ааб даа, ядарха тулихадаа ябаа. Урдань үгытэй ядуу хүн хооһоржо тулихадаа, хүлөө гэшхэхэ, тархяа табиха газараа олодоггүй, бойлторго бугуулидашье, соолго сөөрэмдэшье, оршолонгой тамадашье ороо һаа, өөрэгүй шэнги болошодог бэлэй.

Тиигэжэ манай Витимэй алтанай приискэдэ нэгэ шуран хүн бии болоо һэн. Хаанаһаа хайшан гээд ерэһыень хэншье мэдээгүй, бурхан тэнгэришье хараагүй юм бэзэ.

Тэрэ хүн Һабаа гэжэ ара нэрэтэй һэн. Ута, нарин, туранхай бэетэй хадань тиигэжэ нэрлэһэн байжа болоолтой. Эндэхин Һабаада барандаа дурлаһан, эльгэсэһэн байгаа. Улаан хэлэтые урдаа оруулдаггүй, уляаһа шэнэһэнэй найгашатар уянгалжа дууладаг хадань ехээр дурлажа болоо. Алта бэдэрээшэд Һабаае дууламсаараа, ерэжэ һалахаяа болибо. Тэдээндэ элдэб туһа зүбшэл хэдэг, үдэшэндөө номшье заадаг болоjo, ядуу үншэн хүнүүдээр һүүлшынгээ зүһэм хилээмэ хубаалдалсадаг һэн.

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын июлиин 8, 9-нэй номернуудта).

Һабаа гэгшэ буһалгаашан аяар холын тайга соо хорожо ябана гэжэ хаанай сахюулшад хаанэһааш дуулажархёо юм, бү мэдэе. Зүгөөр лэ үбэлэй нэгэтэ жабартай һүни манай Бомбахта гэжэ прииск дээрэ полицейнхид гэнтэ буушоод, Һабаае олоjo абаашаба. Алта бэдэрээшэд гайхахын ехээр гайхалсажа, тэдэ сахюулшадай һабарһаа Һабаае буляан абаха гэлсэбэ. Тиигэжэ тэдээниие Бомбахтаһаа гушаад модоной газарта байһан зэмьеэ хүрэтэр намнажа ерэбэ. Тэндэнь өөһэдын улад угтажа, үглөөгүүрнь Һабаа юугээш мэдэнгүй хүдэлмэришэдэй дунда ерэшэһэн байба ха юм.

— Туһа хүргэһыетнай наһаараашье мартахагүйб. Гансал дэмы иигээта даа. Хаанай тагнуулшад нэгэтэл мүртэмни ороһон хойноо амар заяа үзүүлхээ болёо гээшэ. Энэ нэгэ карточка таанадта дурасхаал болгон баринаб, нюдэнэйнтөө сэсэгы шэнгеэр арюунда хадагалжа ябаарайт,—гэбэ.

Хүдэлмэришэд тэрэ карточкыень абажа асуубад:

— Хүндэтэ нүхэрнай, яахадаа энэш тиимэ үнэтэй арюун һанагдаха болоһон юм?

Тиихэдэнь Һабаа сэхыень хэлэжэ үгэхэ ёһотой болобо. Энэ карточка дээрэ Ленинэй дүрсэ буулгаатай юм, энэ хүн хадаа бүхы ажалшан түмэндэ эрхэ сүлөө олгохо гэжэ, хааниие унагааха гэжэ, газар дэлхэйн буурай ажалшадта баяр жаргалта ажабайдал олгохо гэжэ оролдодог юм гээд дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө һэн.

Алта бэдэрээшэд тэрэ Һабаае хүндэтэйгээр үдэшөөд, гэр гэртээ хариһан юм. Тэдэ хүдэлмэришэд прииск дээрээ ерэн сасуутаа алта бэдэрээшэдээ бултыень суглуулаад, Һабаагай хөөрөөшые дууһыень дамжуулжа үгэһэн, тэрэ үнэтэ арюун карточкыень харуулба. Удаань иигэжэ хэлсэбэ: тэрэ карточкыень айл бүхэндэ долоо долоон хоногоор хадагалха гэжэ. Суглаа хэхэ болоо һаа, тэрэ үдэр карточкын байһан айлайда сугларлдаг байха гэлсэбэ.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөөхи карточка гарһаа гарта, айлһаа айлда удаан заларжа ябаа. Хүдэлмэришэдэй сугла...ай болоһон лэ газарта тэрэ карточка алдадгүй байлсаа, хабартаа хүдэлмэришэдтэй хамта Сайн һайндэр хэлсээ. Алта бэдэрээшэд-хүдэлмэришэд ажабайдалайнгаа асуудалаар арсалдаад, мүрынь олоjo ядахадаа: «Ленин юун гэхэ гээшэб?»—гэлсэдэг юм һэн. Харин Ленин карточка дээрэһээ дуугай хаража һуудаггүй, арад зонтой сэдьхэлэй халуун хөөрэлдөө хэдэг байгаа. Эрхүүһээ гү, Шэтэһээ гү хүдэлмэришэдэй нюусаар олоjo асарһан ном, газетэнүүд дээрэ, мүн Һабаа мэтын тиимэ һайн хүнүүдээр дамжуулан, үнэн үгын үрэһэ сасадаг байгаа.

Хүндэтэ Ильичэй үнэтэ арюун карточкые хүдэлмэришэднай удаан саг соо иигэжэ хадагалжа ябаад, совет засаг тогтооһон юм. Хүдэлмэришэн, таряашан засаг түрэеэ гартаа абаһан бэеэрээ, Ленин багшынгаа карточкые алтан хажа соо һуултаад, клуб соогоо тахиһан байна.

Тиин байтар Бомбахтадамнай буурал сагаан толгойтой, саб гэмэ бэетэй улаан комиссар ерэбэ. Хүдэлмэришэд клубтаа сугларaад, Россида совет засаг хэр батажан байһые һонирхон дуулаба. Мүнөөхи комиссар халашоод хөөрэжэ байхыгнгаа хажуугаар, ханада байһан карточкаһаа нюдэеэ һалганагүй. Тиихэдэнь нэгэ хүдэлмэришэн гайхаһандаа гэнтэ һураба:

— Нүхэр комиссар, та энэ Ленинние танинагүй гээшэ гүт, юрэдөө?

— Энэ карточкые би олон жэл зүрхэн соогоо үбэртэлжэ, олон мянган модо сугтаа ябаа хүм. Тиигээд баригдаха болоходоо, таанартаа үгөө хамнайб, хирэгүй арюунаар хадагалха ёһотой гэжэ таанарта үнэн зүрхэнһөө этигээ һэм,—гэбэ.

Алтанай приискын хуушанай хүдэлмэришэд тэрэ комиссарые таніжа, үнэтэ арюун карточкын дэргэдэ барандаа тэбэрисэлдэн таалалдаа бэлэй. Түрэл Ильичнай эсэгын дулаан энхэрэлээр дээрэһээнь хаража «Тиимэ байнгүй яахань һэм»,—гэжэ амиды мэндэ айлда байһан шэнги үзэгдэбэ.

Баунтын аймагай Бомбахта гэжэ приискдэ ажаһуудаг, 1876 ондо түрэһэн, үзэг мэдэхэгүй үбгэн АЛЕКСЕЙ НИКОЛАЕВИЧ БЕЛОВҺОО 1937 ондо бэшэжэ абтаһан үгүүлэл.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ДАЛАН ШАЛТАГАА УРДАА БАРЯАД ЛЭ...

Һаруул уужам сонхонуудтай, һаяшагай баригдаһан шэнэ гэртэ дуратайгаар гэшхэлэн орогдобо. Хүн зон яһала олон. Үһэеэ абхуулхаяа, хубсаһа захил хэхэеэ ерэгшэд хойно хойноһоо оошорлон байна. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Хурамхаанай филиалые даагша Александр Сергеевич Щербаковтой уулзагдаба. Һара бүриин түсэбэй дүүргэлтэ тухай һонирхоходо:

— Бирадаггүйбди даа,—гэжэ үсөөхэн үгөөр харюусаа. Иигэжэ хөөрэлдэжэ үрдиһэн эгээл энэ үедэмнай гуша гаран наһанай эхэнэр ойромнай ерэжэ, багахан саарһа һарбайжа:

— Сабхишантнай үгы гээшэ гү даа. Цехтнай хаалгатай. Ботинкаяа абахаяа ерэһэн хүм. Яаха болоо гээшэб?—гэбэ.

— Түлхюурынь намда. Ошое. Абажа үгэхэб,—гэбэ Щербаков.

Ботинкаяа заһуулхаяа үгэһэн гэрэй эзэн эхэнэр Анна Базарова гэншэжэ оробо. Теэд энэнь үндэһэтэй, ушартай байшоо. Ботинкынь үзүүртэ таха бариһан нэрэ зүүгээ. Ехэл һаланаар хэгдэһэн хүдэлмэри гэжэ хүрэһөөр таахаар. Хэдэн газарта хадааһа хадаһан болоод лэ дүүрэе. Һайнаар шалгажа харахадань, хоёр хурга газарта хангирхайнь тэрэ зандаа үлэшэһэн байба.

— Юунэй түлөө бидэнэр мүнгэ түлэдэг зомбибди. Хадаха һаа, һайнаар хадахаяа янаб,—гэжэ нүхэр Базаровагай гомдол оруулхань яахадаашье буруу бэшэл даа. Нүхэр Щербаков альгаа дэлгээжэ:

— Абаха, болихо танай дуран ааб даа. Минии ондоогоор туһалха аргам үгы. Сабхишангүй үнинэй ядалданабди. Афанасий Тугутуров хэды мэргэжэлшьегүй һаа, шадалайнгаа зэргээр хадаа, заһаа болоно ха юм,—гэжэ бэеэ сагааруулха дуратай байба.

Бүхы цехүүдтэнь орожо, хүдэлжэ байһан хүдэлмэрилэгшэдтэйнь уулзажа хөөрэлдэгдөө, түсэбэйнь дүүргэлтээр һонирхогдоо. Фотографиин цех соо дүрэеэ абхуулха дуратайшуул байбагүй. Ямар тиимэ шалтагтайб? Эндэ холуур ошолтогүй. Валентина Петровна Зверькова дүрбэдэхи жэлээ фотографоор хүдэлжэ байнхай. Амаралтада гараһан тула өөрөө үгы. Гэбэшье тэрэ һара бүриингөө түсэбые 50 процент хүрэтэр лэ дүүргэнэ. Абаһан дүрэнүүдыень харахада бүдэхи. Өөрынь шадабариин шэнжэ үзэгдэнэгүй. Ехэл харюусалгагүйгөөр хүдэлдэгынь тодо. Теэд һайжаруулха талаар хэмжээн абтаагүй.

Филиалай эгээл олон хүдэлмэрилэгшэдтэй цехынь оёдолойхи юм. Цех соо орожо харая. Оёдолой машинануудай забһаргүйгөөр таршаганан хүдэлхэнь дуулдана. Энэ цех соо хамта 12 оёдолшон тоологдоно. Машинануудынь дан үлүүсэ ехээр таршаганажа, шэхэ дүлиирүүлмэ абяа гаргана. Тоһодогдоогүй гээшэ гү, али хуушарһан машинанууд гү? Оёдолой мастераар хүдэлдэг Мария Михайловна Воронинаһаа машинануудайнь юундэ иимэ шангаар таршаганадаг тухай асуубабди.

— Үни галабай заһагдаагүй ха юм. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо машина заһадаг мастер үзэгдөөгүй. Нэгэ машинамнай оройдоо хүдэлдэггүй. Тээ тэрээхэн пеэшэнэй тэндэ тооһондо дарагдажа хэбтэнэ. Бэшэ 7—8 машинамнай баһал мууданхай. Щербаковто хэлэжэл байдагбди. Оройдоошье өөдэ абадаггүй даа,—гэжэ сэхэ харюусаба.

— Баргажанай аймагай хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай директортэ хандажал байдагбди. Теэд мастер үгыбди гэжэ харюусадаг,—гээд Щербаков дала мүрөө хабшаба.

Ганса энэшье бэшэ олон дутагдал элирүүлэгдээ. Филиал соонь угаалниг үгы. Ажалай һүүлээр хүдэлмэрилэгшэдынь гараа угаагаад, хубсаһаяа үмдэжэ, гэртээ харихa болоходоо, шала дээрээ гараа угаадаг байшоо.

Һара бүри түсэбэйнгөө хэды процент дүүргэгдэдэг тухай цехэй хүдэлмэрилэгшэд оройдоошье мэдэдэггүй байба. Мэдээшье һаа хоёр-гурба һара үнгэршэһэн хойно мэдэдэг. Хүдэлмэрилэгшэдынь салингаа хэдэн һара болоjo абана. Ямар шалтаг дээрэһээ салингынь саг соогоо абтанагүйб? Щербаков эндэшье уг-маг гэжэ мүртэй харюу үгэбэгүй. «Намһаа саагуур: наранһаа наагуур» гэһэншэг:

— Нарядынь хаагаад лэ эльгээжэл байгшаб. Комбинадаймнай ноён урагша абадаггүй. Бухгалтер үгыбди гэжэ шалтаг баридаг,—гэжэ нэгэшье һанаагаа зобоһоной тэмдэггүй харюусана.

Оёдолшон Мария Мандракшеева хүхөөр үхибүүтэй юм. Һаяшаг амаралтада гараһанаа ерээ. Гэбэшье амаралтынгаа мүнгэ мүнөө хүрэтэрөө абажа шадаагүй.

— 50 түхэриг лэ мүнөө дээрээ абаад бай. Хожом бэшыень үгэхэбди гээ һэн. Теэд мүнөө хүрэтэрөө үгы даа,—гэжэ тэрэ һанаа алдана.

Тус филиалай мэдэлдэ хоёр машина бии. Нэгэ машинаараа ашаа зөөдэг. Зоной эрилтэ хангаха талаар мастерскойтой машинань Аргадын, Хурамхаанай, Дэрээнэй, Гааргын совхозуудай малшадта үргэлжэ ошожо байха ёһотой юм. Ашаа зөөдэг машинань мүнөө үедэ эбдэрэнхэй. Жолоошониинь өөрөө Щербаков юм. Тэрэ машинаараа ехэнхидээ өөрынгөөл хэрэг бүтээгээд байдаг һурагтай. Урдань мэргэжэл ехэтэй сабхишан байһан Бобров түлеэ буулгуулжа үгэдэггүй, 200—300 процент хүрэтэр түсэбөө һара бүхэндэ дүүргэдэгшье һаань, 90 түхэриг салингһаа дээшэ түлэдэггүйһөөнь болоjo, энэ оной эхеэр сабхишанайнгаа мэргэжэл орхижо, Хурамхаанай райпотребсоюзда хүдэлхэеэ ороһон. Иимэрхүү дутагдалнуудые тоолохо болоо һаа олон. Харин хүдэлмэришэдэйнгөө эрилтые тоохоёо болижо, хүзүүгээ нугалһан, өөдэрхүү зандарган зантай, албан хойрог ябадалтай Щербаковой тус филиалые даагшаар хүдэлдэгынь гайхалтай. Энээн тухай Баргажанай аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. М. Бодров, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай директор О. Г. Шанюшкин гэгшэд һайса мэдэжэл байгаа ёһотой. Тингэбэшье бодото хэмжээ мүнөө болоторoo абадаггүйнь халагламаар.

Ц. ХАМАЕВ,
манай корр.

МОНГОЛОЙ ЭРДЭМТЭ АЙЛШАЛБА

Монголой Арадай Республикын Наукануудай академиин арадай медицинын лабораторииг даагша, медицинын эрдэмэй кандидат Цэндийн Хайдав СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда һаяхан долоон хоногой туршада айлшалба.

Буряадай ниитын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай конференц-зал соо үнгэргэгдэһэн уулзалга дээрэ Монголой эрдэмтэн Хайдав үгэ хэлээ.

— Манай лаборатори эмхидхэгдэһээр арбаад жэл боложо байна, —гээд тэрэ хөөрэбэ. — Үг заягамжалан дэлгэрһэн хуушанай энэдхэг-түбэд медицинын арга дүршэлые шэнжэлэн үзэдэгбди. Тиихэдээ эгээн түрүүлэн, тэрээндэ хабаатай ном һударые суглуулан эмхидхэжэ, илангаяа медицинын шэглэлтэй дансануудыень хэблэн гаргаха талаар горитойхон ажал ябуулагдана. Түбэд, монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн хуушан сагай номууд ехэнхидээ бурхан шажание магтаһан үгэнүүдээр хизаарлагданхай юм. Тиимэһээ тэрэ барга мунхаг магтаалыень хаяжа, арад зонто туһатай медицинын аргануудые бэдэрэн олохо зорилго манай урда табигданхай.

Жэл бүри лабораторимнай хүдэлмэрилэгшэд тусхай экспедици эмхидхэжэ, энэдхэг, түбэд медицинэдэ ородог эмэй үбһэ ногоо суглуулан, химиин, ботаникын, биохимиин гүнзэгы шэнжэлэлгэ хэдэг байнабди. Мүн тиихэдэ Монгол орондо ургадаг эмэй үбһэнэй нөөсые шэнжэлэн үзэдэгбди. Тиигэжэ арадай медицинэдэ хэрэглэгдэдэг эмэй үбһэ ногооной нэрэнүүд сөгсологдожо, түбэд, монгол, латын болон ород хэлэнэй словарь хэблэн гаргагдаа. Тэрэнһээ гадна, хухарһан яһа зүүгээр хадхажа эмнэлэлгэ, халуун жэн гэхэ мэтэ арадай олон янзын дом арганууд шэнжэлэгдэжэ байнхай. Тэрэшэлэн һаядаа хуушан сагай үбшэн «тарбаган тахал» шэнжэлхэ талаар ниилээд бэлэдхэл хэжэ байна.

Бамбай сэсэг, адонис-монголика, джунгарский саксаул, монголой астрагал гэхэ мэтэ ургамалнууд олон жэлдэ шэнжэлэгдэжэ, мүнөө медицинэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Тиихэдэ шасарганын тоһон хото-гэдэһэнэй үбшэндэ хэрэглэгдэнэ. Саашань түбэд, хуушан монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн медицинын номуудые оршуулха талаар горитойхон ажал ябуулагдана. Жэшээнь, «Джуши», «Лхантаб», «Жар», «Сумба-Хамба» болон бусад номуудые, мүн медицинын хуушанай тайлбарилгын словарьнуудые оршуулжа, «Монголой медицинын түүхэ» гэһэн боти бэлдэжэ хэблэхээр хараалагдана.

Танай Буряадай филиалда энэдхэг-түбэд медицинэ шэнжэлхэ ажалай эмхидхэгдэһэниинь ехэтэ һайшаамаар. Тиимэһээ бидэнэй өөһэд өөһэдынгөө ажалые холбоо барисаатайгаар ябуулаа һаамнай, аша үрэтэй байха ёһотой гээд тэрэ тэмдэглээ.

Һүүлээрнь Буряадай ниитын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай зүүн зүгэй оронуудай таһагай секторые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат Н. Б. Балданжапов Монголой эрдэмтэн Цэндийн Хайдавта халуун баяр хүргөө.

Н. ХАЗУЕВ.

БЭРХЭ ГАГНУУРШАДАЙ НЭГЭН

Улаан-Үдын судна-бүтээлгын заводой гагнууршан Николай Филиппович Шитин предприяти соогоо суурхаһаар үниннэй юм. Энэ хүмнай дүй дүршэлөөр баян һэн туладаа залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ дуратайгаар һургадаг.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсоһон нүхэр Шитин 1970 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилбэ. Тэрэнэй нэрэ заводой Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Ф. Шитин.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

БАГШЫН ДИПЛОМУУД БАРЮУЛАГДА[...]

Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай бүхы факультедүүдэй 4-дэхи, 5-дахи курсын студентнэр гүрэнэй шалгалта тушаажа дүүргэбэ.

Һаяхан институдай актова зал соо хүн зон олоороо сугларба. Эндэ биолого-химическэ факультет дүүргэгшэдтэ дипломууд барюулагдаха байба. Энэ баяр ёһололые декан Э. К. Хадаханэ үгэ хэлэжэ нээгээ. Удаань институдай һуралсалай таһагые даагша, доцент М. Н. Мангадаев институт дүүргэгшэдые халуунаар амаршалаа.

Тус факультедэй 101-дэхи, 102-дохи, 103-дахи бүлэгүүдэй студентнэр институт дүүргэжэ гараба гээшэ. Хамтадаа 75 хүн гүрэнэй шалгалта тушаагаа. 101-дэхи бүлэгэй студентка В. Бузанова, мүн 103-дахиһаа Дары Монгуш гэгшэдтэ «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэй дипломууд барюулагдаа.

Мүн баһа түүхэ, хэлэ бэшэгэй 95-дахи, 12-дохи бүлэгүүдэй студентнэр гүрэнэй шалгалта амжалтатай тушаажа дүүргэбэ.

Мүнөө жэлдэ тус и[...] 505 студентнэр багша [...]тэй боложо, республикы[...] гуулинуудай багшанарай [...] нэмэн орохонь.

Эдэнэрэй ямар һургуу[...] ошожо хүдэлхэнь хараал[...] Жэшээлхэдэ, 101-дэхи [...] Г. Гончарова Зүүн-Хуура[...] һургуулида, Б-Х. Бодиев[...] минай аймаг ошожо хүдэ[...] Мүн баһа 103-дахи [...] студентнэр Д. Монгуш [...] хоёр түрэл Тувагай АССР[...] шалхаяа мордохонь.

В. ЧИМ[...]

АЛАС-ДУРНЫН ЧЕМПИОН

Һаяхан Хабаровск хотодо В. И. Ленинэй мүндэлһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан волейболистнуудай мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Тус мүрысөөндэ СССР-эй ой модо үйлэдбэрилхэ мэргэжэлтэдые бэлдэдэг техникумэй багшанар болон һурагшанарай команданууд хабаадалсажа, хүсэ шадалаа туршалсаа.

Энэ мүрысөөнэй үсэд шанга тулалдаанда Улаан-Үдын лесотехникумэй команда илалта туйлажа, Приморско хизаарай, Шэтын, мүн Хабаровск хотын түлөөлэгшэдые ахиһан байна.

Һаядаа тус команда Майкоп хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсахаар мордохонь.

В. ЦЫРЕНЖАПОВ.

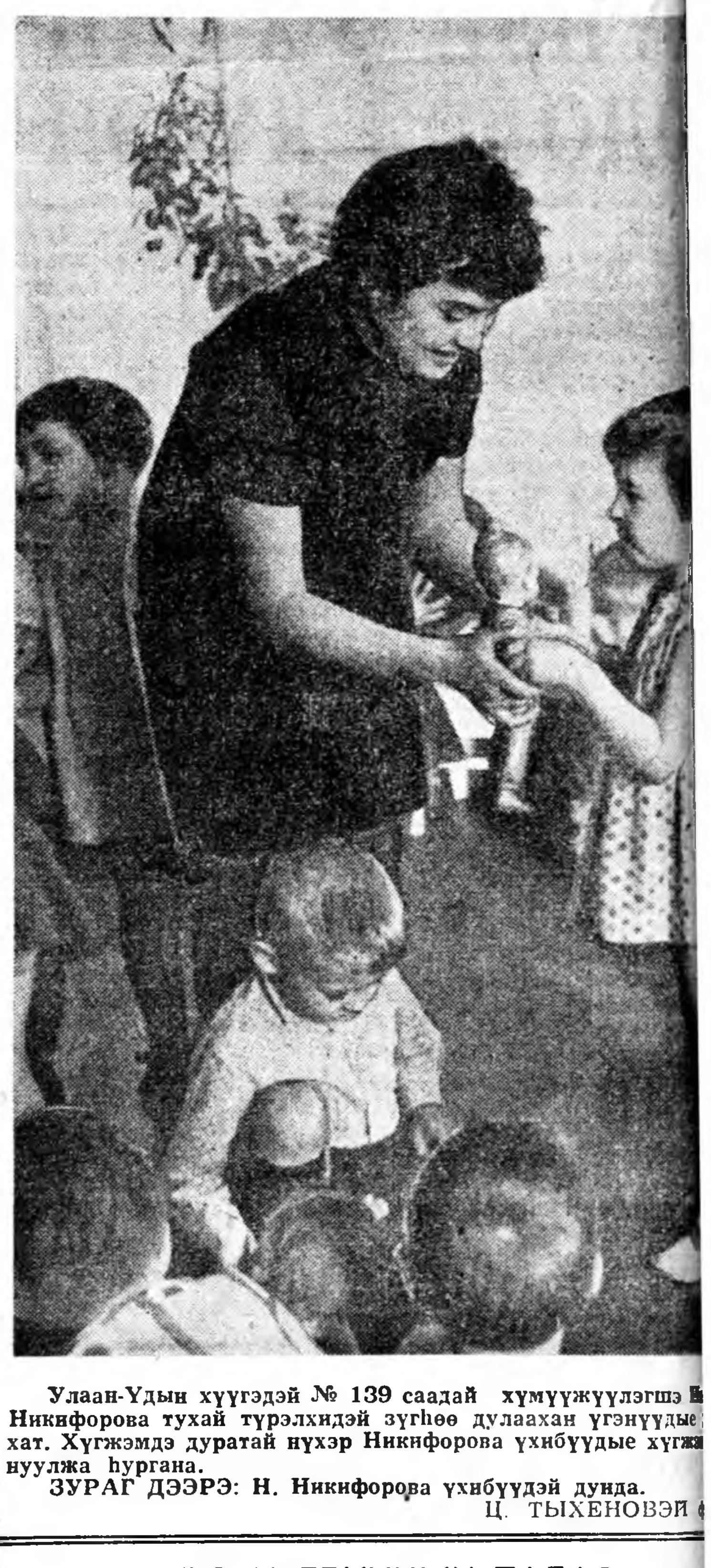

Улаан-Үдын хүүгэдэй № 139 саадай хүмүүжүүлэгшэ [...] Никифорова тухай түрэлхидэй зүгһөө дулаахан үгэнүүдые [...]хат. Хүгжэмдэ дуратай нүхэр Никифорова үхибүүдые хүгж[...]нуулжа һургана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Никифорова үхибүүдэй дунда.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ ф[...]

ХИЛЫН САДАНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

Хани нүхэдэй уулзалганууд

БЕРЛИН. (ТАСС). «Ханинарай халуун уулзалганууд», «Советскэ Союз сэзэдүймнай замые заана», «Манай хани барисаан — түүхэтэ туйлалта» гэһэн гаршагуудтайгаар нютагай газетэнүүд ГДР-эй партийно-правительственна делегациин СССР-тэ айлшалан ошоод байһан тухай дэлгэрэнгы тоосообнуудые нэгэдэхи хуудаһануудтаа толилно.

Белградта консультативна уулзалга болобо

БЕЛГРАД. (ТАСС). Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай түлөөлэгшэдэй консультативна уулзалга Белградта июлиин 8-да нээгдээ. 51 ороной түлөөлэгшэд тус уулзалгын хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Югославиин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, уулзалгада хабаадагшад мүнөө сагта элдэб бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй политикын үүргэ ба удхашанар тухай, эб найрамдалай, бэеэ даалгын бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай элдэб хэм хэмжээндэ хэдэг ябуулгаяа үргэдхэлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм.

Зүблөөнэй документүүд Чилидэ тунхаглагдаа

САНТЬЯГО. (ТАСС). «Империализмда эсэргүү тэмсэлэй мүнөөнэй зорилгонууд, империализмын бүхы хүсэнүүдтэ эсэргүү коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдхэмэл ябуулга» гэһэн, коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай улаасхооронын Москвэско зүблөөнэй документ Чилидэ хэблэн гаргагдаа. Чилиин компартиин ЦК-гай орган — «Сигло» гэжэ газетэ документын текстые тусгаар хабсаргалта болгон толилбо. Гадар таладань В. И. Ленинэй портрет, «Московско зүблөөн — империализмда эсэргүү тэмсэлэй бата нэгэдэл» гэһэн гаршаг бэшээтэй.

Урда Вьетнамай патриодуудай добтолго

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд американ-сайгон сэрэгшэдтэ эсэргүү дайшалхы ябуулгаяа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлнэ. ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Зядинь провинцида ябуулга хэдэг патриодууд июниин 19, 23, 28-да, июлиин 3-да болоһон байлдаануудай үедэ 377 американ солдадые хүлһөөнь буулгаа, 84 танк ба бронетранспортёр үгы хээ, 3 вертолёт унагаагаа. Лонгкхань провинцида НВСО-гой отрядууд 44 танк, бронетранспортёр, дайсанай артиллериин 5 буу бута сохёо.

Дахинаа буудалдаба

АММАН. (ТАСС). Дамья гэжэ хүүргэ шадар (Иордан мүрэнэй губи талын гол хуби) Израилиин ба Иорданиин сэрэгшэдэй хоорондо июлиин 6-да нютагай сагаар үглөөнэй 7 часта буудалдаан баһа болобо. Иорданиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ энээн тухай мэдээсээ.

США-дахи забастовкын тэмсэл

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Америкын хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, США-да болодог забастовконуудай тоо дайнһаа хойшонхи жэлнүүдтэ угаа ехээр нэмээ. «Дейли Уорлд» газетын зааһанай ёһоор, орон дотор дайнай хойто тээхи табан жэлэй туршада жэл бүри дунда зэргээр 4091 забастовко болодог байгаа һаань, үнгэрэгшэ жэлдэ энэ тоонь 4700 болотороо олошороо.

Таһалгаряагүй боложо байгаа ангиин тэмсэл США-гай дотоодын политическэ байдалай таһаршагүй хубинь болонхой. Ажалшад забастовкодо бүри олоороо хабаадалсана.

Суэцкэ канал шадархи байдал

КАИР. ТАСС-ай корреспондент А. Кислов иигэжэ дамжуулба: Суэцкэ канал шадархи байдал шахардуу шанга зандаа байһаар.

ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, июлиин 6—7-ной һүни, мүн июлиин 7-ной үдэ болотор Египедэй, Израилиин сэрэгшэдэй хоорондохи буудалдаан канал шадар таһалгаряагүй үргэлжэлбэ. Израилиин артиллериин буунуудые Египедэй артиллериин бута һамна сохиходонь, 15 час 30 минутын үеэр буудалдаан зогсоогдоо.

Нютагай сагаар 21 часта Египедэй сэрэгшэдэй рото. Тимсах нуур шадар каналай зүүн эрьедэ гараад, Исмаилия хото руу буудадаг Израилиин сэрэгшэдэй эзэлһэн газарые добтолоо. Израилиин 30 солдат ба офицер алуулаа, хэдэ хэдэн танкнууд, 2 бронетранспортёр һандаагдаа, эзэрхэг түримхэйшүүлэй бэхилэлтэнүүд зада сохигдоо. Һүүлээрнь Египедэй десант Израилиин ракетнэ баазада добтолжо, тэндэ байһан ракетэнүүдые бута сохёо. Израилиин бүлэг самолёдууд Суэцкэ каналай баруун эрьедэхи Хургада хото шадар үсэгэлдэр дахинаа добтолбошье, тэрэ дары Египедэй истребительнүүдээр намнагдаа. Агаарта болоһон дайнай үедэ Израилиин нэгэ самолёт унагаагдаа, бэшэ самолёдынь зугадан бусаха баатай болоо.

Агаарай дайнда хабаадаһан Египедэй бүхы самолёдууд баазануудтаа амжалтатай бусаһан байна.

Нигериин федеральна армиин амжалтанууд

ЛАГОС. (ТАСС). Нигериин армиин частьнууд Биафреска можын сэрэгшэдые Абриба хотоһоо намнан гаргаа. Федеральна оборонын министерство энээн тухай мэдээсэбэ.

Умуахи шадар оршодог Абриба хото сэрэгэй шухала түб байһан юм. Биафреска можынхид тэндэ буу зэбсэг үйлэдбэрилэн гаргадаг байһан. Энэ хотын түлөө тэмсэлэй үедэ Биафрын сэрэгшэд олон хүнөө алуулаа, сэрэгэйнгээ техникэ алдаа гээд сэрэгэй мэдээн соо мүн лэ заагдана.

Һунгалтын урда тээхи ХДС-эй съезд

ЭССЕН. (ТАСС). ФРГ-гэй томо капиталай ашаг туһые харадаг христианско-демократическа союз гэжэ партиин съезд Эссен хотодо июлиин 8-да нээгдээ. Бонной правительственна бүлэгэй аха захань болохо парти байгша оной намар бундестагые һунгаха һунгалтада бэлэдхэлээ энэ съездээр эхилбэ.

Һунгалтын урда тээ ХДС-эй баримталан бэелүүлхэ программа Эссенскэ съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ, баталан абтаха юм. Партиин түрүүлэгшэ, ФРГ-гэй канцлер Кизингер тус съезд дээрэ политическа элидхэл хэхэ юм.

Хальштейнэй хараа бодолдо эсэргүү ябуулга

БОНН. (ТАСС). Олониитын һанал бодол шэнжэлдэг институдай мэдээнэй ёһоор, Баруун Германиин асуултада ороһон зоной 73 процентнь «Хальштейнэй хараа бодолые» буруушаана, 12 процентнь лэ «хүйтэн дайе үргэлжэлүүлхэ» политика дэмжэнэ гээд «Бильд-Цайтунг» газетэ гэршэлнэ.

РОКФЕЛЛЕРЭЙ АЯНШАЛГА БУРУУ ҺҮРӨӨ

США-гай президент Никсонэй тусхай түлөөлэгшэ Нельсон Рокфеллер Латиин Америкын оронуудаар аяншалгаяа дүүргэбэ. Майн 11-һээ июлиин 6 хүрэтэр хорин оронoор ябаһан байна. Гурбан гүрэн—Перу, Венесуэлэ, Чили — Рокфеллерые угтахаяа арсаа.

Американ хүлһэншэдэй 1961 ондо Кубада эсэргүү добтолго хэһэнһээ хойшо Латиин Америкын арадуудай зүгһөө Холбоото Штадуудые шоо үзэлгэ, үзэн ядалга Рокфеллерэй аяншалгын үедэхидэл адли нимэ ехэ дэлисэтэй хэзээшье болоогүй юм. Америкын политикада эсэргүү олон түмэнэй хабаадалгатай манифестацинууд Латиин Америкын оронуудта удаа дараалан боложо, тэдээндэ хабаадаһан хэдэн миллион хүнүүд Рокфеллерые, тэрэшэлэн Латиин Америкын арадуудай харата дайсан болохо США-гай империалис магнадуудай бүлэгүүдые хараал шэрээлээр угтаһан байна.

«Рокфеллер, гэртээ тонил!» гэжэ хаа хаанагүй хүсэтэйгөөр зэдэлһэн лозунг Латиин Америкын оронуудта США-гай монополинуудай ябуулдаг тээрмэдэлгын политикые, эдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ Вашингтоной хамааралгые болюулха гэһэн эдэ арадуудай нэгэн һаналта эрилтэнүүдыень элирхэйлэн харуулаа.

Вашингтоной түлөөлэгшые арадай уур сухалһаа хамгаалхын тула Латиин Америкын республикануудай правительстванууд туйлай хэрээгы хэмжээнүүдые абаха баатай болоо. Рокфеллерэй ами сахихаар эльгээгдэһэн ФБР-гэй хэдэн зуугаад агентнүүдһээ гадна, Латиин Америкын олон мянган солдадууд, полициин сагдаанар хабаадаа. Бразили, Парагвай, Доминиканска республикада, Гаити болон зарим оронуудта Рокфеллерэй ерэхэһээнь урид нютагай засагаархид олон хүнине арестовалһан байна. Америкын политикада эсэргүү хүдэлөө болюулха зорилготойгоор Парагвайн Стресснерэй диктатура танкнууд, самолёдуудые хэрэглээ. Аргентинын засагаархид Рокфеллерэй аяншалан ошохо үеэр «гүрим хангахын» тула Буэнос-Айресай 15 мянган хүнтэй полициин корпус элсүүлэн жагсаагаа. Рокфеллер нюусаар, хараалатдаһан болзорһоо нэгэ сүүдхэ хожомдожо, Уругвай ошоо. Гаитиин диктатор Дювалье Америкын айлшание угтахадаа, харуулай агентнүүд диктаторһаа, тэрэнэй дүтын туһалагшадһаа бэшэ нэгэшье хүнэй Рокфеллерые харахагүйгөөр эмхидхэһэн байгаа.

Рокфеллерэй ошоһон лэ газарта Америкын политикые буруушааһан манифестацинууд тэдээндэ эмхидхэгдэжэ, хабаадагшад ба «гүрим сахигшадай» хоорондо хэсүү шанга тулалдаанууд болоо, Латиин Америкын олон хүн алуулаа, шархатаа.

Вашингтоной түлөөлэгшэ Америкын империализмые Латиин Америкын арадуудай үзэн ядадаг барагдашагүй хүсые хараха, тус түбиин ажалшадай ангиин тэмсэлэй бүри хүсэтэйгөөр дэлбэржэ байхые ажаглаха арга аяншалгынгаа үедэ олоо. Аргентинэдэ, Уругвайда, мүн бусад хэдэ хэдэн оронуудта Рокфеллерэй аяншалжа ябаха үедэнь забастовконууд боложо үргэлжэлөө.

Вашингтоной засаг баригшадай хэлэдэгэй ёһоор, «Латиин Америкын бодото байдал ба тэдэнэй эрилтэнүүдые элирхэйлхэ» гол зорилго Рокфеллерэй урда табигдаһан. Тэрэшэлэн Баруун оронууд тушаа «шэнэ политическэ хараа бодол бэлдэхэ арга США-гай правительствада хангаха гэһэн байгаа юм ха. Рокфеллерэй аяншалгын үг зорилго тухай тусхай мэдүүлгэнүүдтэ этигэхэ гээшье һаа, Латиин Америкын оронуудай бодото эрилтэнүүд тушаа зааханшье ажаг һэжэг США-гай правительствада үлэхэ ёһогүй. Чилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Вальдесай үгөөр хэлэбэл, США хадаа Латиин Америкын хэрэгтэ хамаархагүй, ондоогоор хэлээ һаа, энэ түбидэ баримталан бэелүүлдэг шэнэ түхэлэй колониальна политикаяа болюулха ёһотой болоно.

Н. ЧИГИРЬ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

АНГОЛО. Анголые сүлөөлхын түлөө тэмсэн бодоһон патриодуудай нэгэ баазада энэ зураг буулгагдаа. Португалиин колонизаторнуудай урдаһаа Анголын партизанууд хэдэн жэлэй туршада шанга тэмсэл ябуулжа байна. Арадай үнэн сэхэ хүбүүдтэ дэлхэйн үнэн сэхэ хүн түрэлтэн талархана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: командир захиралта үгэнэ.

ТАСС-ай фото.

ҮРГЭН ЯРУУНЫН ТАЛАДА

Үйлсын команданууд мүрысэбэ

Һаяхан Нарһата тосхоной үйлсэнүүдэй командануудай хоорондо футболоор мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ эдиршүүлэй гурбан команда хабаадалсаа.

Нарһата тосхоной стадион дээрэ түрүүлэн Гастеллын нэрэмжэтэ үйлсын «Чайка», Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсын «Юниор» командатай 1:1 тоотойгоор тэнсээ. Удаань «Юниор» команда Первомайская үйлсын «Соколтой» 3:3 тоотойгоор мүн лэ тэнсээ. Тэрэшэлэн «Сокол» «Чайка» хоёрой уулзалта тэнсэлгээр дүүрээ һэн.

Мүрысөөнэй хоёрдохи дүхэригтэ «Сокол» команда 3:1 тоотойгоор «Юниорые», һүүлээрнь «Чайкые» шүүжэ түрүү һуурида гараа.

А. ВАСИЛЬЕВ.

БАЯСУУЛ[...]

Буряадай гүрэнэй ород [...] театрай коллектив һаяхан [...]гай Тэлимбэ, Романовка, [...] Нарһата тосхонуудай ажи[...] «Далай юундэ дабһатайб» [...] зүжэг харуулба. Энэ зүжэ[...]баадалсаһан Коми АССР-эй [...]ята артист С. А. Волгин, Бу[...] АССР-эй габьяата артистка [...] Чернова, артистнууд О. Ф[...] Л. Архипова, О. Хлебнико[...]шэдэй уран һайханаар, ира[...]хидоор наадаһаниинь а[...] ажалшадые ехэтэ баясуула[...]

В. БАЙБОРОД[...]

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ленинскэ ажалай вахтада» гэһэн гаршаг доро материалнууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг доро В. Алёшинагай корреспонденци. Ю. Николайчук гэгшын корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ильич багшын мүнхэ һургаал» гэһэн АПН-эй статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: эдир туристнуудай слёт дээрэһээ А. Семёновагай репортаж. «Хизаар ороноо шэнжэлэгшын булан».

Улаан-Үдын авиамет[...] мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнө[...] публика доторнай үүлэтэ[...]ха. Бороо орохогүй. Хойт[...] һулахаанаар һалхилха. [...] градус халуун болохо.

Хойто болон Байгал [...] хойтохи аймагуудта [...] орохо. Хойноһоо [...] ха. Тэдэ нютагуудта 15—[...]дус халуун байха. Улаан-Үд[...] ниндөө 9—11, үдэртөө [...] градус дулаан байхаар хү[...]

Июлиин 11—12-ой үд[...] республика доторнай үү[...] байха. Хойто аймагуудта [...] бороо орохо. Баруун тээһ[...]ханаар һалхилха. Хойто а[...]та 17—22, бэшэ нютагууд[...] 27 градус дулаан байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефонуу[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакто[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—69[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [...]формации—34-05, общественная приёмная—56-62 [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[...]те Министров БурАССР.

Н-03543. Зак. № 691[...]